

P

elpou.cat | 4.80€ | gèn. 2025 | 140m. 438

EL POU DE LA GALLINA

REVISTA MAMRESANA D'INFORMACIÓ I OPINIÓ

GENERACIÓ HARRY POTTER

L'entrevista a David Repullés, cantant

Servei de Fisioteràpia

- Fisioteràpia musculoesquelètica
- Tractament del dolor crònic
- Fisioteràpia en malalties neurològiques
- Fisioteràpia cardiorespiratòria
- Fisioteràpia vestibular
- Fisioteràpia orofacial
- Grups d'activitat física i salut

Servei de Podologia

- Quiropodologia
- Exploracions biomecàniques
- Ortopodologia
- Podologia pediàtrica
- Podologia esportiva
- Atenció al peu diabètic
- Cirurgia podològica

Servei de Logopèdia

- Alteracions orofacials
- Alteracions de la veu
- Alteracions de la fluència
- Neurologopèdia
- Logopèdia oncològica

Servei d'Odontologia

- Odontologia conservadora
- Periodòncia
- Cirurgia oral i implants
- Odontopediatria
- Ortodòncia
- Prostodòncia i rehabilitacions protètiques
- Radiodiagnòstic digital i escàners intraorals

Atenció privada o concertada amb mútues, associacions, institucions i entitats.

93 676 72 10 | clinicauniversitaria@umanresa.cat
www.clinicauniversitaria.cat

Edifici CU
Av. Universitària, 8. Manresa

Edifici COU
Ptge. Francesca Espinal, 1. Manresa

Generació frontissa

CLARET & GUBIANAS 2026

Hi ha generacions que neixen dins d'un món i n'estrenen un altre. No per decisió pròpia, sinó per haver arribat just a temps a una frontissa invisible: aquell instant en què el món comença a parlar amb una altra gramàtica. Són els qui van créixer llegint Harry Potter, una saga literària d'un èxit extraordinari que l'any vinent complirà trenta anys i que va multiplicar el seu impacte encara més quan va arribar a la gran pantalla. Són els qui van madurar amb històries sobre passadissos secrets, mapes que ho veien tot i objectes capaços de vèncer la distància. I ho feien mentre el món real començava a adquirir, sense saber-ho, atributs que fins aleshores només pertanyien a la màgia, a la fantasia.

Internet va aparèixer així: no només com una eina, sinó com una forma nova de travessar murs, d'alterar el temps, de fer present allò que era lluny. Una màgia sense vareta, però amb conseqüències irreversibles. Aquella generació va aprendre a esperar abans de saber-ho tot. A viure amb un peu en la lentitud de les cartes, els

llibres gruixuts, les cues, el silenci, i l'altre en una acceleració que aleshores tot just començava.

Va passar del món tancat i comprensible de l'analògic a un univers expansiu, connectat i inestable, on el poder circula de manera invisible i les regles es reescriuen constantment. El pas, però, també va comportar pèrdues, desconcert i una sensació persistent d'haver deixat enrere un lloc que ja no tornarà a existir de la mateixa manera. Avui, quan la tecnologia ja no sorprèn i la connectivitat és tan omnipresent que sembla natural, val la pena recordar aquell moment fundacional. No per nostàlgia, sinó per lucidesa. Per entendre que cada canvi d'època crea els seus propis llenguatges simbòlics, i que la màgia, al final, no desapareix: simplement canvia de forma. El veritable repte no és tornar a travessar el llinar, sinó aprendre a viure amb consciència en el món que hi ha a l'altra banda. I fer servir les paraules amb la saviesa d'Albus Dumbledore –personatge fetitxe de Harry Potter: «Les paraules són, en la meua no tan humil opinió, la nostra font de màgia més inesgotable. Capaces tant d'infligir mal com de posar remei».

Taula rodona sobre els tresors de l'Arxiu

El dia 3 de desembre es va fer una nova taula rodona, dins del cicle Temes del Pou, a la Sala d'Actes del Centre Cultural el Casino, sobre el tema: Els tresors de l'Arxiu Comarcal, amb la participació de Jordi Estrada, escriptor; Francesc Serra, historiador, i Marc Torras, director de l'Arxiu Comarcal del Bages. Durant l'acte, es va presentar la revista El Pou de la gallina de desembre, en què vuit estudiosos parlaven de documents rellevants que es conserven a l'Arxiu.

Medalla molt merescuda per al Joan Morros

Des d'aquest espai, ens plau fer-nos ressò del lliurament, el dia 16 de desembre passat, de la Medalla de la Ciutat al Mèrit Cultural a l'amic Joan Morros Torné, que, a més de promoure entitats culturals com Rialles, Tabola, Bloc i El Galliner, va ser un dels fundadors d'aquesta revista, l'any 1987 i manresà més manresà el 2001. L'Associació Cultural El Pou de la Gallina es va adherir des del primer moment a la iniciativa, que va rebre el suport d'una cinquantena d'entitats de la ciutat, i Ramon Fontdevila, vicepresident de la nostra entitat, va glossar la trajectòria de l'homenatjat, durant l'acte.

Noves incorporacions d'il·lustradors i baixes

La il·lustradora Carla Fernández s'ha incorporat a l'equip de dibuixants que cada mes obren les pàgines del Cul de Pou. La Carla prové del planter d'il·lustradors de l'Estudi Blau, on va interessar-se sobretot pel còmic, i amb el Manel Fontdevila i el dibuixant argentí Alberto Breccia, com a referents, Fernández va prosseguir els estudis a l'Escola Massana i va especialitzar-se en pintura. Actualment combina els treballs de disseny gràfic amb la gestió de la llibreria Dos de Piques.

D'altra banda, agraïm la bona feina feta per l'il·lustrador Javi Oviedo, que durant vuit anys ha estat col·laborant en la mateixa secció de la publicació, i que deixa de participar-hi temporalment.

Nova secció al web elpou.cat

Des del mes de desembre, la pàgina web de la revista (www.elpou.cat) ha incorporat una nova secció, a càrrec de Jordi Sardans, que amb el nom de Cròniques des de Manresa, resseguirà cada setmana actes culturals o socials que sovint no tenen el ressò merescut als mitjans. De moment ja s'han publicat les quatre cròniques següents: Les rutes literàries de Manresa, Imatges de la Manresa preindustrial, El pàrquing del nou edifici de serveis de la Generalitat i Lourdes Fisa mostra l'obra al seu estudi: 1988-2025.

CRÒNIQUES DES DE MANRESA

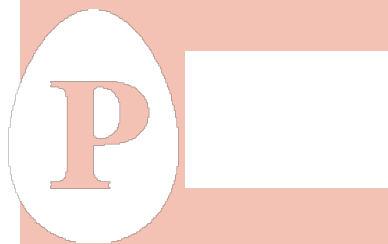
Les rutes literàries de Manresa

L'escriptor Jordi Estrada, cap de Cultura d'El Pou de la gallina, va fer una possejada literària per la ciutat, al Casal Cívic El Castell, convidat per l'Associació Viure i Convivre, a través d'escriptors locals i forans que l'han reflectit en la seva obra.

per Jordi Sardans, 12 de desembre de 2023 a les 10:41

Va començar a la Creu de la Culla per acabar al passeig de Pere III. Fent al·lusió a la casa de la Culla del segle X, sovint reformada, que conserva una bona fortificació, va comentar tres textos: La Creu de la Culla, poema rondalla de mossèn Cinto Verdaguer, del 1901, sobre la creu de terme del camí ral entre Manresa i Barcelona; un altre del republicà Fius i Palà, amb un poema per redescobrir dedicat a la Culla, publicat a la revista Jorbox i el tercer de J.V. Foix, poeta català de mare de Manresa, on va aprendre l'ofici de pastisser i es va casar amb una noia del camí d'Ugell, amb qui van fundar la pastisseria Foix de Santà. En va llegir un text de prosa poètica dedicat al seu oncle de Viladomiu, que

Associació cultural El Pou de la gallina

President: Jaume Puig

Vicepresident: Ramon Fontdevila

Secretària: Lourdes Muñoz

Tresorer: Francesc García

Vocals: Joan Cals, Carles Claret,
Josep Maria Mata, Lluís Matamala,
Josep R. Mora, Montse Rosell, Jordi
Sardans, Teresa Torra i Joan Vilamala.

Redacció, administració, publicitat i subscripcions:

Carrer Sobrerroca, 24, baixos

08241 - Manresa

Telèfon: 93 872 50 18

www.elpou.cat

elpou@elpou.cat

NIF: G58376682

Revista fundada el 1987

**Membre de l'Associació
Catalana de la Premsa Comarcal
Premi Tasis Torrent 1991**

Coordinador: Jordi Sardans

Cap de redacció: Carles Claret

Redacció: Jordi Estrada, Josep M. Oliva,
Alba Pararols, Ferran Sardans, Joana Vilar,
Lluís Virós.

Disseny: Carles Claret i Marc Prat

Maquetació: Marc Prat

Portada: Il·lustració de Maria Picassó

Fotografia: Jordi Alavedra, Enric Casas,
Joan Closas.

Col·laboradors: Isaac Bosch, Gemma
Calmet, Maria Camp, Llorenç Capdevila,
Carme Carrió, Jordi Casas, Ignasi Cebrian,
Cercle Artístic de Manresa, Col·legi d'Enginyers
Tècnics Industrials de Manresa, Laura
Estrada, Josep M. Fius, Àngels Fusté, El Galliner,
Jordi Girabal, Josep Girabal, Jaume Gu-
bianas, Robert Martí, Josep M. Mata, Oriol
Pérez, Maria Picassó, Quaderns de Taller,
Montse Rosell, Laura Serrat, Erques Torres,
Joan Vilamala.

Administració:

Roger Torras

Impressió:

Difoprint, SL.

General Prim, 3-5.

08272 Sant Fruitós de Bages

Tel. 93 876 05 27

Distribució:

Sobrerroca Centre SL.

Tel. 93 873 92 34

Dipòsit Legal:

B-13.528-1987

ISSN: 2253-6647

Amb la col·laboració de:

Generalitat de Catalunya
**Departament
de la Presidència**

Les col·laboracions que apareixen
signades a la revista no representen,
necessàriament, l'opinió
d'El Pou de la gallina

SUMARI 426

Gener 2026

- 6 DE MES A MES
- 8 ÀLBUM DE VISITES SAM ABRAMS
Ramon Fontdevila i Enric Casas
- 9 600 PARAULES EL BENESTAR NO ÉS TEU NI MEU, ÉS NOSTRE.
Gemma Calmet
- 10 FAVETS...
FER ANYS. Josep M. Oliva
ELS PELACANYES. Jordi Sardans
- 11 ...I TREMENDES
ELS BONS PROPÒSITS. Montse Rosell
GRÀCIES, JOAN. Àngels Fusté
- 12 TEMA DEL MES
CRÉIXER AL LLINDAR DE DOS MONS
Ferran Sardans Serra. Fotos: Enric Casas i Axel Casas
- 31 D'AQUÍ I D'ALLÀ DANIEL J. HAYES (ESTATS UNITS)
- 32 INNOVACIÓ I TECNOLOGIA PER QUÈ RECICLEM? Josep M. Macià
- 34 INDRETS LA ROCA DE CANALDA I LA BALMA DE CA LA RITA.
Josep M. Mata, Josep Girabal
- 35 NATURA URBANA SANT LLORENÇ DE MUNT I LA SERRA DE L'OBAC.
Ignasi Cebrian
- 36 L'ENTREVISTA DAVID REPULLÉS FERNÁNDEZ. Jordi Sardans
- 41 QUADERN OBERT Josep Barés i Soler
- 42 FILA CULTURAL CALMET-KERAÍ, LA FOTOGRAFIA COM A TERÀPIA.
J. Estrada
- 44 LÈXIC A LA MANRESANA TIBOSSOT. Jaume Puig
- 45 CRÒNICA SOCIAL LES FAMÍLIES CORNET I TUNEU A LA VINYA DE
COLL MANRESA (1901). J. S.
- 46 PROPOSTES Maria Camp, Jordi Casas, Joan Morros i Jaume Pont
- 47 PATRIMONI CIUTADÀ LLIBRERIA ROCA. Lluís Virós
- 48 FANAL DE CUA
EN PRIMERA PERSONA. Llorenç Capdevila
TORSIMANY. Joaquim Noguero
- 49 EL CUL DEL POU

Moren Carles Esclusa, Joan Lladó i Lolita Rovira

6 de desembre. Carles Esclusa Espinal, extinent d'alcalde per ERC, mor als 78 anys. El dia 23 mor, als 82 anys, Joan Lladó Casals, un dels recuperadors dels Armats i manresà més manresà 2022. El dia 27 mor, als 76 anys, la maquilladora Lolita Rovira Borràs, implicada en entitats culturals de la ciutat.

El 26è Amat-Piniella ja té finalistes

9 de desembre. La comissió del Premi Joaquim Amat-Piniella 2026 fa públiques les obres seleccionades com a finalistes: Mercè i Joan, d'Eva Comas-Arnal; El rellotge verd, de Julià Guillamon, i Al bosc vermell, un cavall fuig, de Marta Soldado.

Es publica la història de 407 refugiats a Sant Andreu

9 de desembre. L'Associació Memòria i Història presenta el treball de Salvador Redó, publicat a memòria.cat, sobre 407 militars ferits a la guerra civil i refugiats a l'hospital de Sant Andreu. El mateix portal publica dues obres de teatre d'Amat-Piniella.

Ignasi de Loiola fa de guia

10 de desembre. L'Ajuntament presenta una nova experiència immersiva guiada per l'assistent virtual Ignasi de Loiola, que combina respostes en text, àudio i vídeo amb recreacions històriques, generades amb intel·ligència artificial.

25 parades a la Fira de Santa Llúcia

13 de desembre. La plaça Major aplega 25 parades i el tió solidari, en una nova edició de la Fira de Santa Llúcia. Una desena de parades omplen també la baixada de la Seu, el primer dia de la fira, amb la tradicional ofrena de ciris al claustre de la basílica.

El pessebre del Casino recorda la ciutat industrial

13 de desembre. La 26a edició del pessebre monumental al Casino obre portes amb reproduccions d'elements industrials de Manresa, com la Fàbrica Nova o la Farinera Albareda, i diverses xemeneies de les fàbriques del passat.

Miki Esparbé presenta 'Frontera'

15 de desembre. L'actor manresà Miki Esparbé assisteix a la projecció de la pel·lícula Frontera, de Judit Colell, als cinemes Bages Centre, i participa en el col·loqui posterior amb el director de fotografia, el també manresà Andreu Adam.

El pàrquing sota la Seu genera polèmica

16 de setembre. Davant de les peticions veïnals i el Grup de Defensa del Patrimoni perquè es desestimi el pàrquing de 21 places sota la delegació de la Generalitat, els responsables de l'actuació defensen en dues reunions informatives la seguretat de l'obra.

fa 25 anys

L'Orfeó Manresà celebrava el centenari

El número 152 de la revista, de febrer del 2001, publicava el reportatge de Joan Orriols: L'Orfeó celebra el centenari amb 'El retaule de la Llum', en què l'autor feia un repàs històric de l'entitat, que presidia Lluís Piqué, i que aquell any era l'administradora de la Festa de la Llum i preparava una proposta ambiciosa, el musical El retaule de la Llum, una adaptació lliure dels fets que van ocórrer el 1345. L'autor dels textos era Joan Barbé, amb direcció escènica de Teti Canal, música de Manel Camp i direcció del cor a càrrec de Lluís Arguijo.

Pau i Guillem Barrios coronaven l'Aconcagua

El dia 2 de gener, els germans Pau i Guillem Barrios assolien l'Aconcagua, el sostre d'Amèrica (6.959 metres). El dia 4, s'acabava la 15a edició del Campi qui Jugui. El dia 18, es lliuraven els guardons del primer Premi El Nen, en memòria del fotògraf Modest Francisco. El dia 19, la comissió d'experts nomenada pel departament de Governació presentava l'informe per a la futura ordenació territorial de Catalunya, que preveia una Catalunya central formada pel Bages, Berguedà, Solsonès, Anoia, Osona i Cerdanya, i les noves comarques de l'Alta Segarra i el Moianès. I el 26 de gener Caixa Manresa presentava el pla estratègic que preveia obrir 25 noves oficines.

Joan Morros rep la Medalla de la Ciutat

16 de desembre. Amb el saló de sessions ple, l'activista i dinamitzador cultural Joan Morros Torné rep la Medalla de la Ciutat al Mèrit Cultural, després d'una emotiva glosa a càrrec de Ramon Fontdevila i cloenda a càrrec del violoncel·lista Aniol Cirera.

Joan Morros rep la Medalla de la Ciutat (Foto: Ajuntament de Manresa)

Els premis Zirkòlica reconeixen Marcel Gros

17 de desembre. El clown Marcel Gros rep el guardó a la Millor Trajectòria, en el transcurs de la gala Nit de Circ, celebrada a la carpa del Circ Històric Raluy, a Barcelona, per lliurar els Premis Zirkòlica de Circ de Catalunya.

S'aprova la versió reduïda de les baixes emissions

18 de desembre. Amb els vots a favor d'ERC, PSC i Impulsem Manresa, el govern municipal aprova la versió reduïda de la Zona de Baixes Emissions, en un ple municipal en què Junts demana promoure el relleu generacional en el comerç.

El Galliner celebra trenta anys

21 de desembre. Amb la representació de l'espectacle El venedor de fum, de Joan Font, ànima de Comediants, El Galliner celebra al Kursaal el seu trentè aniversari, amb un reconeixement especial a Joan Morros, promotor del grup.

Queixes per incivisme a la Bonavista

23 de desembre. Amb grans pancartes penjades en l'edifici del xamfrà del carrer Verdaguer amb la carretera del Pont de Vilomara, els veïns denuncien problemes causats per un grup de joves que es reuneixen a l'entorn i a l'entrada d'un dels blocs.

El Campi qui Jugui fa quaranta anys

27 de desembre. La 40a edició del Saló de la Infància i la Joventut obre portes al Palau Firal amb un ampli programa d'activitats, amb la història com a eix temàtic i espais intergeneracionals.

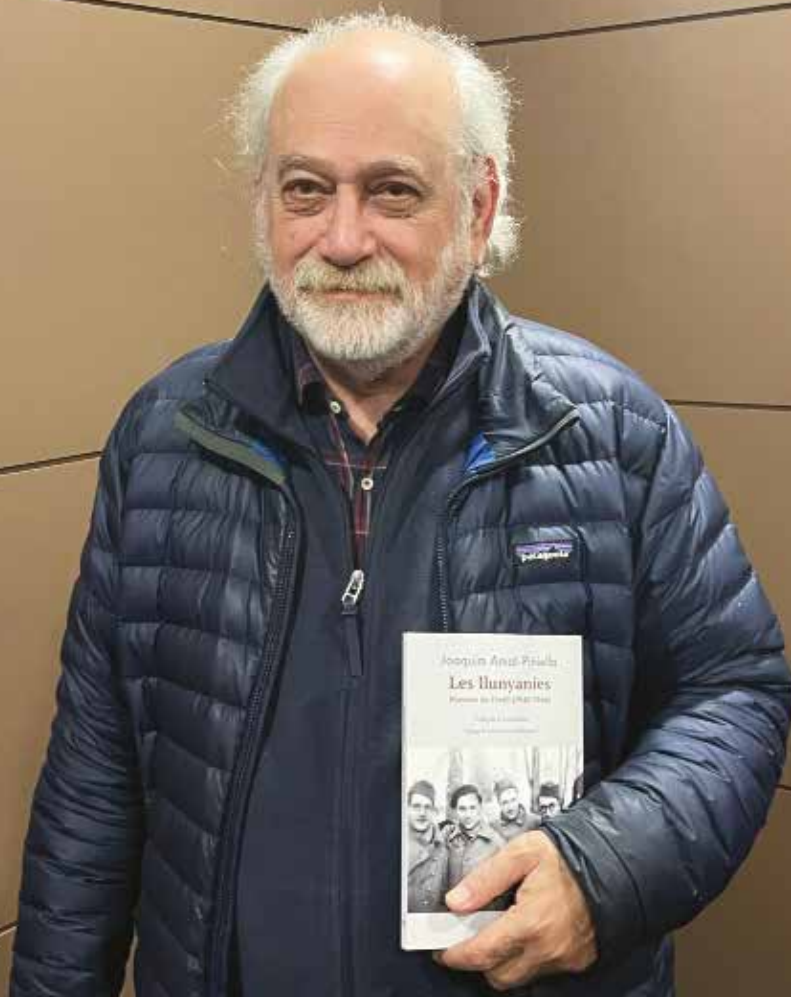
Amunt i avall, per Jordi Sardans

Energies renovables

Josep Centelles Portella ofereix per segona vegada a Manresa el curs Energia: dels fòssils a les renovables, ara a la UManresa. Abans n'havia fet un altre a la FUB, i anteriorment l'havia impartit cinc vegades a la Universitat de Barcelona. Al 2015, quan semblava un tema estrambòtic, va escriure el llibre Cap al 100% renovable, que encara és vigent. El curs analitza l'actual model energètic, les seves virtuts històriques i els problemes de canvi climàtic que provoca. Aborda els canvis estructurals per assolir l'economia descarbonitzada impulsada per la Unió Europea amb l'objectiu d'eliminar els gasos d'efecte hivernacle el 2050. També fa un repàs de les tecnologies renovables, i del seu potencial i limitacions. Un dels propòsits del curs és entendre les beceroles d'aquesta cultura energètica que va molt més enllà de la tecnologia per aterrar a la realitat de la regulació legal i de les lògiques econòmiques i financeres dels mercats energètics.

Incivisme i vandalisme

Des de fa sis mesos els aldarulls i actes vandàlics que es van denunciar a la plaça Porxada s'han traslladat a la Bonavista. Són pràcticament els mateixos autors, amb algun altre que s'hi ha afegit de nou. Sembla clar que la solució no és instal·lar una càmera de videovigilància, com afirma el regidor de torn, perquè tant els membres de la Policia Local com dels Mossos d'Esquadra han fet la feina i els tenen perfectament identificats. Fins que els veïns dels blocs afectats no van expressar públicament el malestar mitjançant pancartes penjades als balcons dels seus immobles, el govern municipal no va dir ni ase ni bèstia. La solució no passa per obrir expedients ni denúncies burocràtiques, sinó per detenir els autors i presentar càrrecs a la Fiscalia. No hi pot haver convivència si els actes vandàlics queden impunes, per la inacció de les autoritats competents, que miren cap una altra banda, com si no fos responsabilitat seva.

Sam Abrams, vindicació d'Amat-Piniella

Text: Ramon Fontdevila

Foto: Enric Casas

Sam Abrams va ser a l'Espai Òmnium el dimecres 26 de novembre, per presentar, al costat de Jaume Huch d'Edicions de l'Albí, la reedició de *Les llunyanies. Poemes de l'exili (1940-1946)*, de Joaquim Amat-Piniella. Abrams –Donald Samuel Abrams, Virgínia, 1952– és crític literari, professor i traductor, a més de poeta i assagista. Català d'adopció, fa més de cinquanta anys que va venir a estudiar Filologia Hispànica a la UAB. Aleshores va descobrir la literatura catalana, i d'aquella feta va decidir quedar-se al país. Per acabar-ho d'arrodonir, direm també que sempre ha gastat una independència de criteri gens corrent, compromès com se sent amb la recerca de l'excel·lència. Ras i curt: les engalta de dret, i la seva presència ja garanteix l'interès d'una vetllada. «Vivim un moment de crisi total, amb efectes econòmics, polítics i culturals. Un canvi d'era, la transició des de la postmodernitat a la post-postmodernitat». Encara més, l'home jutja la postmodernitat com una autèntica debacle, una crisi de valors que només genera dubte, incertesa, por i ansietat enmig de notícies falses i violència, verbal i física. «I el resultat és la residualització de les humanitats, amb la universitat a la inòpia i una esquerra en plena deriva economicista». Abrams s'alça

aleshores contra el presentisme i amb la vehemència que fa al cas, reclama el cànon literari català. «Com és que no s'ha traduït *Solitud* a totes les llengües? O *Vida privada!*». I afegeix: «Com és que els ajuts públics no van a les obres que valen la pena sinó a best-sellers?». I amb tot ens fa percebre «llumetes d'esperança» que poden revertir aquesta realitat. Cita editorials com Adesiara, Comanegra, Barcino, i elogia la tasca de l'Albí «que permet redefinir la figura i obra d'Amat». No li falta ambició, i troba a faltar les seves obres de teatre, recollir les col·laboracions en premsa, la correspondència i una bona biografia. Fet i fet, l'estudi de la seva obra, perquè «no és home d'una sola obra». I és que si Amat va ser un molt bon novel·lista, com a poeta no era pas marginal, «però en aquest país tenim mania a la gent que és capaç de fer bé més d'una cosa!». Al capdavant, jutja els 71 poemes de *Les llunyanies* d'itinerari vital que, des del títol – els 2.000 km de Mauthausen a Manresa – ens parlen de la humanitat i la inhumanitat. I s'anticipen al dia que la gent negarà els camps d'extermini. «Doncs bé, això ja ha passat –rebla Abrams amb ulls espurnejants– i per tal que ningú pugui negar mai l'existència d'aquell crim, jo els editaria tots dos junts: *Les llunyanies* i K.L. Reich es reclamen mútuament!».

Gemma Calmet

El benestar no és teu ni meu, és nostre

Creu en tu mateix! Lleva't a les sis, ves a córrer, ignora tothom qui no et faci sentir bé: red flags! Lluita pels teus somnis i, si no et rendeixes mai, ho aconseguiràs. El teu èxit t'espera!».

Buf... m'he atabalat només d'escriure-ho. Cada cop més sovint sentim missatges que ens insten a creure en nosaltres mateixos, a esforçar-nos sense descans, a convèncer-nos que la felicitat depèn únicament de la nostra actitud. A primera vista poden sonar motivadors. Qui no vol pensar que, amb força de voluntat i perseverança, tot és possible?

Però quan aquests discursos esdevenen absoluts, quan ens venen la idea que el benestar depèn només de nosaltres, passen de ser inspiradors a ser perillosos. Ens fan creure que si no ens sentim bé, si no assolim el que volem, és perquè no ens hi hem esforçat prou. I això, a més de ser fals, és profundament injust.

La veritat –i ho sabem des de la psicologia, la sociologia i, de fet, des del simple sentit comú– és que el benestar no és individual: és col·lectiu. La nostra salut emocional no depèn només de la força de voluntat, sinó sobretot de l'entorn que ens envolta: les relacions que tenim, la xarxa que ens sosté, el context que ens acull o ens rebutja.

És clar que l'actitud i les habilitats compten! Però fins i tot aquestes es construeixen dins d'un context. I no és el mateix créixer i viure en un entorn segur, càlid i acollidor, que fer-ho en un ambient hostil, precari o aïllat. Dir a algú que només cal que cregui en ell mateix per estar bé és com dir-li a qui neda al riu a contra-

corrent que només cal que mogui els braços amb més ganes per obtenir els mateixos resultats que algú que neda en una piscina. Les condicions no són les mateixes. Ni per als nedadors ni per a les persones.

La idea de la meritocràcia emocional –aquesta mena de «si vols, pots» aplicada a la salut mental–, a més de falsa, és nociva. Ens aïlla. Ens fa mirar cap endins amb exigència, en lloc de mirar cap enfora amb responsabilitat. Ens separa, en comptes de recordar-nos que ens necessitem per estar bé.

Per això cal recuperar una idea tan bàsica: el teu benestar depèn, en gran part, del benestar del teu entorn. I això no ens treu poder, ens en dona. Vol dir que les nostres petites accions tenen un impacte directe en la salut emocional col·lectiva. Que cada gest de cura cap als altres també és un gest de cura cap a nosaltres mateixos.

De fet, fins i tot des de la neurociència –a la qual, tot sigui dit, també estem donant una veu dogmàtica que potser algun dia caldrà revisar– sabem que el sistema nerviós es regula en la interacció social. És a dir, en l'espai, el diàleg i l'emoció compartida: al cafè del matí al bar de sota casa; en saludar la persona que ens creuem cada dia pel carrer; i, sobretot, en crear vincles reals i genuïns amb aquelles persones amb qui compartim la vida.

Estar bé, doncs, no és una qüestió singular ni egocèntrica, sinó plural i empàtica. Perquè malgrat el que ens vulguin vendre, el benestar no neix de l'aïllament ni de la competència. Neix de la relació, de la pertinença, de l'escolta i de la responsabilitat compartida.

La salut emocional no depèn només de la força de voluntat, sinó de l'entorn, el context que ens acull o ens rebutja

Josep M. Oliva

Jordi Sardans

Fer anys

Quin greu que aquells dos grans humoristes que van ser el Capri i el Gila no haguessin viscut l'època daurada dels llibres d'autoajuda, estic segur que ens haurien deixat uns monòlegs extraordinaris. Vaja, amb el material que tindrien, més que per a un monòleg els donaria per a un espectacle sencer. Sense anar més lluny: l'altre dia vaig veure a La Contra de La Vanguardia una entrevista amb l'Elsa Punset, que és una senyora que ha sabut espremer la mamella de l'autoajuda al màxim, i que allà la presentaven com a «filòsofa del benestar emocional», que és un títol que no sé on el donen, però que fa moltíssima patxoca. I vet aquí que quan a aquella filòsofa del benestar emocional li demanen l'edat, va i respon: «Això és per als vins i els formatges». I es queda tan ampla. O potser es va quedar encongida, i va treure's de la butxaca una resposta que duia preparada de casa i que la deu fer servir cada cop que surt el tema.

Esponània segur que no ho era. Volia ser ocurrent però resultava patètica. La dona, que viu –i molt bé– d'aconcellar als que estan més encongits que ella explicant-los com ho han de fer per augmentar la seva autoestima, i que parla de la felicitat i el «creixement personal» com si fos portadora d'un nou evangeli, quan ha de confessar l'edat es desmunta i surt de l'atzucac com pot. Suposo que és un tema que la fa patir molt perquè és impossible trobar la seva data de naixement a internet. Mentre a la seva pàgina diu que va néixer el 1964 –sense especificar el dia–, alguna altra font diu que és del novembre del 62. És ridícul, sí, però ella, pobra, hi ha de patir moltíssim. Si aquesta és la que ens ha d'ajudar a superar les nostres pors i les nostres inseguretats, estem ben arreglats.

Em va sorprendre que una venedora de fum com l'Elsa Punset, amb tants recursos «emocionals», no tingués superat aquell complex, un problema que només l'havia vist en persones més insegures i menys sàvies que ella. N'hi ha que ho porten tan malament que fins i tot han deixat aquest món amb l'ordre de no posar l'edat ni a l'esquela. No entenc com encara no ha sortit un cantamanyanes que hagi publicat el llibre *Sé feliz cumpliendo años y presume de ello*. Es faria la barba d'or.

Els pelacanyes

Mot provinent del llatí que literalment vol dir pelar canyes. La definició oficial és: «Persona pobra i sense manera fixa de guanyar-se la vida, que no compta per a res, que no és ningú». Des d'un punt de vista històric, popularment i durant molts anys, l'ofici pitjor de Manresa va ser el de pelacanyes. Consistia en tenir un ganivet com més esmolat millor per treure les rebaves que portaven les canyes i que es clavaven com un dimoni a la pell. Si observem fotografies antigues d'alguns llocs de Manresa, com el Cardener a la zona dels Panyos, veurem que no hi havia una sola canya, mentre que actualment n'està ple, perquè es feien servir totes per satisfer diverses necessitats: els pagesos per lligar tomaqueres, pebrots i mongeteres; per fer pues de teler s'acostumaven a utilitzar mitges canyes, i sobretot, els guixaires per tapar els encanyissats amb guix. Aquests eren un teixit de canya que es lligava amb filferros sota dels sostres de les cases, aplanat, a l'espera que un guixaire tapés l'encanyissat perquè no es veiés. En comptes d'acabar-lo en angle recte, els enguixadors feien una petita corba al final, que facilitava la feina de les mestresses de casa, que eren les encarregades de la neteja dels habitatges.

Se'n feien a molts llocs perifèrics de la ciutat, sobretot relacionats amb les humitats, i molt especialment en les zones de regadiu. Per exemple, al Tossal del Coro. Recordo haver-ne vist moltes durant la infantesa al carrer de Sant Joan d'en Coll, que als anys 70 del segle passat tenia dues ramificacions, una cap al carrer de Sant Joan i l'altre cap al passatge de la Trieta, on vivia, davant dels camps del Maurici i la Conxita, pagesos que les utilitzaven als seus horts, i molt a prop de la caseta del guardavies, de la qual anys després van caure els encanyissats. Ofici dur, però necessari, socialment mal vist, va evolucionar encara més pejorativament, en passar d'una accepció inicialment neutra a una altra amb significat i connotacions polítiques evidents, fins a designar persones considerades indesitjables pel seu comportament antisocial. Així, Marta Rojals, en l'article *Volem pispes catalans*, publicada a Vilaweb el 2009, els titlla com «una classe de delinqüents de passamuntanyes, crits i soroll, que solen ser pelacanyes metropolitans, addictes suburbans o desesperats d'importació sense gens d'interès per integrar-se culturalment o lingüísticament al país on viuen i malegen».

Montse Rosell

Els bons propòsits

Escriure a la revista del mes de gener em permet parlar d'un dels clàssics del canvi d'any que acabem de viure: els propòsits que ens fem amb l'arribada del nou any. Aquells propòsits que alguns es fixen, a vegades amb una fe admirable i d'altres amb menys convenciment, per transformar algun aspecte o hàbit de la vida aprofitant el canvi d'any, com si es tractés d'una data màgica, capaç de donar-nos aquella empenta que potser no hem sabut trobar abans. La idea de parlar-ne em va sorgir escoltant la ràdio. Entrevistaven un psicòleg sobre aquest tema que, en resum, explicava que la majoria de propòsits fracassaran, i donava consells per ajudar a mantenir aquests propòsits en el temps. I em va sorprendre. Perquè tot i que ell mateix reconeixia que darrere un propòsit hi ha una il·lusió, el seu relat quedava impregnat de la idea del fracàs, disfressat d'estadística.

Un propòsit no és un simple desig, implica acció, posar-hi de la teva part. No és una fantasia que depèn de l'atzar, sinó una voluntat de fer o canviar alguna cosa per millorar algun aspecte que per la raó que sigui volem canviar. És imaginar una projecció de tu mateix que, tot i que encara no existeix, t'agradaria que arribés. Una font d'energia emocional, que implica una voluntat activa de millorar, d'afinar algun aspecte. Malgrat això, els relats que es presenten com a realistes i basats en estadístiques, com el que vaig escoltar, acaben transmetent principalment la idea del fracàs, o el que és el mateix, acaben tenint l'efecte de desinflar qualsevol impuls inicial o de reduir les expectatives fins i tot abans de començar. Desconec el mètode o el secret per mantenir un propòsit en el temps i dubto que existeixi cap fórmula infal·lible. Però em quedo amb la part més bonica dels propòsits, la il·lusió que per petita que sigui, ja té un impacte en la nostra actitud, i més encara si ens recorda que tenim marge de millora o que som capaços d'imaginar-nos millors o d'agradar-nos més. Al cap i a la fi, quan ens fem un propòsit, alguna peça es desplaça, alguna mirada canvia, alguna energia s'activa. Potser ens en sortirem, potser serà diferent de com ho havíem imaginat, potser ens quedarem en el simple gest d'intentar-ho. Algú ho pot veure com un fracàs, per a altres serà part del camí. El meu desig, fel·lçons bons propòsits.

Àngels Fusté

Gràcies, Joan

Quan vam parlar per primera vegada, el març de 1988, feia dos dies que jo havia aterrat al centre cívic Selves i Carner per posar-hi en marxa el Punt d'Informació Juvenil municipal. Llavors, la informació, la que obre portes i apropa oportunitats, era escassa i poc accessible als joves. Tenia, doncs, un encàrrec bonic entre mans. Bonic i un punt absurd perquè, de fet, ja feia una mica més d'un any que la ciutat tenia un altre servei d'informació per als joves, el de Bloc.

Podria haver estat una història d'els uns i els altres, cadascú fent la guerra per la seva banda, com passa sovint a Manresa –i també a altres llocs, no ens enganyem, que això de les capelletes no és pas un invent manresà. Però el Joan em va venir a veure i em va proposar de sumar esforços. I jo li vaig dir que sí. Ho vaig trobar natural. I sa. I sobretot, estimulante. I va ser un encert: junts, la gent de Bloc i jo, vam organitzar un munt d'activitats. Vam riure molt. Vam aprendre molt. Vam fer un bon servei a la ciutat.

Aquella primera trobada, va ser, com en la pel·lícula de Bogart, l'inici d'una bona amistat. Amb el Joan, tenim una llarga història compartida de moments similars: ell proposa i jo li dic que sí, que endavant. Va ser així amb la Fira de l'Estudiant, amb El Galliner, amb el llibre del Kursaal i amb el del Conservatori. Ell té el do d'imaginar impossibles possibles, de sumar complicitats, de perseverar en els objectius; jo, simplement, el de dir sí. En cada proposta, el Joan m'ha regalat una oportunitat per créixer. En cada sí, he acceptat un repte que m'ha permès contribuir a fer de Manresa un lloc una mica millor. Ha estat, és encara, un bon mestre. No dels que t'ensenyen el que no saps sinó dels que et mostren tot el que pots arribar a fer.

El passat 16 de desembre, el Joan Morros va rebre la Medalla al Mèrit Cultural de Manresa, un reconeixement a l'ambició posada al servei de la comunitat, a la crítica exigent que és capaç d'arremangar-se per construir alternatives, a la professionalitat que no es pot pagar amb diners. És un gràcies col·lectiu al qual jo n'hi afegeixo un de més personal: gràcies, Joan, per tantes propostes a les quals només podia dir: Sí!

A man with glasses and a dark blue sweatshirt with a white bicycle logo is sitting behind a curved wooden table in a library. The background is filled with tall bookshelves packed with books. On the table in front of him are several Harry Potter books, including 'Harry Potter i la pedra filosofal' and 'Harry Potter i la cambra dels secrets'. The title 'Créixer al llindar de dos mons' is overlaid in large white text on the left side of the image.

Créixer al llindar de dos mons

Pep Molist, responsable de la biblioteca infantil i juvenil del Casino, rodejat dels llibres de Harry Potter que van marcar una generació. Foto: Enric Casas

L'any vinent farà trenta anys de la publicació
al Regne Unit del primer llibre de Harry Potter.
La generació que va créixer amb aquella saga és també la
del gran canvi d'època: l'única que ha vist concentrat en dues
dècades un salt històric que abans requeria segles.
Del telèfon fix al metavers, del walkman a la intel·ligència
artificial generativa, del Tetris al machine learning.
Una generació situada a l'alba perpètua del món,
al llindar mateix entre el que era i el que serà.
La generació que llegia sobre un univers màgic
mentre, sense adonar-se'n, travessava el seu propi
llindar cap a un altre de ben real: el digital.

Ferran Sardans Serra
Fotos: Enric Casas i Axel Casas

L'any vinent en farà trenta que un nen amb ulleres rodones i una cicatriu al front va entrar per primera vegada a les llibreries britàniques. Aquell llibre, *Harry Potter and the Philosopher's Stone*, no només inaugurava una saga literària: inaugurava una generació. No perquè tots els seus lectors compartissin una edat exacta, ni perquè haguessin llegit els set llibres en el mateix ordre o amb la mateixa intensitat, sinó perquè van créixer en el mateix moment històric: un instant de frontissa.

Hi ha
generacions
que no només
hereten un
temps, sinó que
en tanquen
un i n'obren
un altre

El llindar invisible

La generació Harry Potter és la generació frontera. La que va créixer entre dos mons: el dels muggles i el de la màgia; el d'abans d'internet i el de la seva irrupció. És la generació que va créixer entre el telèfon fix i el primer mòdem, entre l'espera i la immediatesa. La que va aprendre a llegir llibres gruixuts mentre el món, de sobte, s'accelerava. La que va créixer al mateix ritme que el seu protagonista i que, sense adonar-se'n, travessava també el seu propi llindar cap a un món nou.

La primera edició catalana de Harry Potter i la pedra filosofal, avui molt valorada pels col·leccionistes, es va publicar el març de 1999 il·lustrada amb una fotografia d'un banc d'imatges.

No és casualitat. La saga arrenca el 1991, el mateix any que neix la web. Mentre Harry Potter descobria una realitat oculta sota la quotidianitat, els lectors descobrien internet. Dos mons paral·lels que s'obren alhora: un de màgic, l'altre digital; tots dos invisibles fins aleshores.

La denominada generació Harry Potter no és una categoria demogràfica oficial, però coincideix gairebé mil·limètricament amb la Generació Y, els *millennials*: els nascuts entre 1981 i 1996. Una generació que va créixer sense internet, però que va arribar a l'adolescència quan la xarxa començava a desplegar-se fora dels cercles acadèmics. Van aprendre a llegir, a esperar i a imaginar en un món analògic, i van descobrir la connexió, la immediatesa i la circulació invisible del poder en un món digital encara sense normes clares.

Aquesta coincidència generacional no és només sociològica; és també narrativa. En l'univers de Harry Potter hi

ha dues dates clau que sovint generen confusió, però que ajuden a entendre aquesta superposició entre ficció i realitat. La primera és la nit del 31 d'octubre a l'1 de novembre de 1981, quan Voldemort assassina els pares de Harry. El nen, nascut el 31 de juliol de 1980, sobreviu a l'atac. L'endemà, 1 de novembre de 1981, Hagrid el rescata i el porta a casa dels Dursley, al món dels *muggles*. És el trauma fundacional, el punt zero del relat. També és, simbòlicament, l'any zero d'una generació.

La màgia
no va
desaparèixer:
es va transformar
en connexió i
allò que semblava
fantasia va acabar
instal·lant-se
a la vida
quotidiana

La segona data és 1991, l'any en què la història arrenca de veritat. Harry fa onze anys, rep la carta d'admissió a Hogwarts i inicia el curs 1991-1992. Tot i que al primer llibre no s'esmenten explícitament aquestes dates, els volums posteriors confirmen tota aquesta cronologia. És el moment en què el món ocult s'obre, en què travessa el llindar cap al món màgic. Exactament el mateix any en què la web es fa accessible fora dels cercles científics i acadèmics i internet comença a existir socialment.

Harry entra a Hogwarts el 1991. La generació Y entra a internet. No és només una metàfora literària: és una coincidència històrica amb significat. La generació Harry Potter no és només la que va llegir uns llibres. És la que va créixer mentre el món canviava de pell. La que va aprendre a esperar en un temps que començava a accelerar-se. La que va travessar, sense saber-ho, el llindar entre dos mons.

Harry, Hermione i Ron evolucionen de la infància a la maduresa al mateix ritme que el seu públic.

Créixer amb la història

La idea de Harry Potter se li va acudir a Joanne Rowling el 1990, durant un retard en un viatge amb tren entre Manchester i Londres. A partir d'aquell moment va començar a planificar amb precisió una sèrie de set llibres, amb una arquitectura narrativa pensada a llarg termini. El primer volum, *Harry Potter i la pedra filosofal*, no va arribar com un fenomen instantani. La novel·la va ser rebutjada per diverses editorials fins que l'editorial Bloomsbury es va decidir a publicar-la el 1997. La història no es va completar fins deu anys més tard, amb l'aparició, el 2007, de *Harry Potter i les relíquies de la Mort*.

Abans de la publicació del primer llibre, els editors van suggerir a l'autora que adoptés un pseudònim de gènere neutre. Temien que els nois, el públic clau al qual s'adreçava la novel·la, poguessin mostrar reticències a llegir una història escrita per una dona. La decisió no era literària, sinó comercial, i reflectia amb precisió els prejudicis del mercat editorial de l'època. Així va néixer la signatura J. K. Rowling: com que no tenia segon nom, va escollir la lletra K en homenatge a la seva àvia paterna, Kathleen. Un gest aparentment menor que diu tant del sistema cultural que la va veure néixer com del temps que la va obligar a ocultar-se rere unes inicials.

En conjunt, Rowling va treballar en l'univers de Harry Potter durant disset anys. Un temps llarg, sostingut, que explica en part la solidesa interna del relat i la sensació, compartida per milions de lectors, d'haver crescut al mateix ritme que la història.

«Evoluciones amb el llibre de Harry Potter, creixes al seu costat, amb la

història», afirma Cristina Pera Serra, que ha llegit diverses vegades la saga. Destaca que el fenomen va ser únic per una qüestió de temps compartit: «Vaig créixer al mateix ritme que ell deixava de ser un nen. Mentre ell es feia gran, jo també». A diferència dels nous lectors que poden devorar els set llibres en un mes, la generació original va haver d'esperar anys entre volums. Aquesta espera va permetre una maduració sincronitzada: els lectors tenien onze anys quan en Harry va rebre la carta, i vorejaven la majoria d'edat quan va enfrontar-se al seu destí final.

Descobrir el món real

Recorda que cada nova entrega era un llindar vital, un canvi d'etapa. «Cada curs el món s'eixampla, s'enfosqueix una mica més, guanya gruix i complexitat. I tu també», explica. La saga va passar de la meravella ingènua dels primers encanteris a la duresa de la pèrdua, la política i la guerra: «I nosaltres, els lectors, vam fer el mateix viatge: descobrint que el món real, com el màgic, també s'enfosqueix i que fer-se

gran implica acceptar que no hi ha encanteris per arreglar-ho tot».

Pep Molist, responsable de la biblioteca infantil i juvenil del Casino, de Manresa, destaca que una de les virtuts més interessants de Harry Potter és que no és una obra estàtica: «La saga creix i madura al mateix ritme que el seu protagonista. Si s'analitzen els set volums, s'observa clarament que, a mesura que en Harry avança de curs a Hogwarts, també augmenta l'exigència literària del text».

Aquesta evolució transcendeix el fet literari. Cristina Pera Serra hi veu una intel·ligència narrativa fins i tot en elements com el disseny gràfic de les pel·lícules: «El logo de Warner Bros a Harry Potter envella amb els personatges», observa. Per a ella, aquest detall és revelador: «Als primers films és lluminós i daurat, amb núvols clars que transmeten descoberta», detalla. Però a partir d'*El pres d'Azkaban*, el to canvia: «Colors freds, ombres i una atmosfera inquietant. Al final, el logo es torna gris, metàl·lic i tempestuós, integrat en un món en guerra, reflectint el pas de la innocència a la foscor».

Sense infantilitzar lectors

La sociòloga Núria Sensat apunta que el fenomen no es pot entendre sense tenir en compte el temps llarg de la identificació. Milions d'infants, als quals sovint llegien els llibres els mateixos pares, joves i adults van créixer amb la saga a mesura que es publicava. «La identificació sostinguda amb els personatges, les seves vivències i pors, faciliten molt que el fenomen arrel·li», explica. I fins i tot qui no va llegir els llibres va acabar entrant a l'univers a través de les pel·lícules, del joc simbòlic o de l'imaginari compartit, en

El logotip de Warner Bros evoluciona dels tons lluminosos dels inicis cap a una paleta més fosca.

un context també marcat per potents campanyes de màrqueting.

Aquesta identificació prolongada explica, segons Sensat, que Harry Potter acabés funcionant com a referent generacional en un moment en què els anys noranta oferien pocs imaginaris comuns per a la joventut. «És una història que no infantilitza els joves», assegura, i subratlla que els personatges no són plans ni moralment impecables: «Els bons també s'equivoquen, s'enfaden, són gelosos i tenen impulsos violents». Afegeix que conceptes com la sang neta o bruta permeten, a més, parlar de racisme, prejudicis i poder des d'una altra mirada, més simbòlica però no menys real. El relat parteix de nens de nou o deu anys, però no els congela en una innocència artificial: «Creix amb ells i els exposa a dilemes morals cada vegada més complexos, donant-los eines simbòliques per llegir el món».

Sensat hi afegeix una lectura generacional més àmplia. La generació Harry Potter, diu, va ser l'última que va créixer entre el paper i la pantalla, entre el llapis i el mòbil, amb una relació encara relativament ingènua amb la tecnologia. Els infants que avui tenen l'edat d'en Harry quan comença la saga, en canvi, probablement perdran la innocència molt abans. En aquest context, Potter pot funcionar com un pont: una fantasia que, sota la màgia, parla del món real i ofereix una manera d'entendre'l amb més matisos del que permet sovint la hiperacceleració digital.

Un fenomen imprevist

Pep Molist assegura que un dels punts més remarcables de Harry Potter és la manera com es va gestar el fenomen: «No hi havia cap certesa, cap fórmula d'èxit, cap manual que n'anticipés l'impacte». A banda de la seva tasca com a bibliotecari i crític literari, Molist és autor de més de cent llibres de literatura infantil, especialment contes il·lustrats. Recorda que «inicialment, no va ser un producte de màrqueting dissenyat des de dalt per triomfar, sinó que va créixer des de baix, a través del boca-orella».

Les edicions il·lustrades s'han anat publicant fins als nostres dies.

De fet, Molist explica que al principi ningú no tenia clar on col·locar aquella història: «Era infantil? Juvenil? Per a adults?». I subratlla que l'edició en català, de l'Editorial Empúries, va començar en una col·lecció de narrativa per a adults, ja que els editors no tenien clar on encabir l'obra: «El primer llibre és accessible i clarament infantil-juvenil, però l'últim volum ofereix una sensació completament diferent. S'assembla molt més a una obra de literatura per a adults. Els temes es tornen molt més transcendents i la complexitat narrativa es dispara». Precisament per això, sosté el bibliotecari, a diferència d'altres productes infantils prefabricats, «Harry Potter va ser una sorpresa que ni els mateixos editors van preveure».

L'edició catalana

La primera edició catalana de Harry Potter i la pedra filosofal es va publicar el març de 1999, tres mesos després de la traducció al castellà. El projecte va néixer un any abans, quan Ernest Folch, director d'Empúries, va descobrir el llibre a la Fira de Bolonya. Després de llegir-lo a l'hotel, va oferir 100.000 pessetes pels drets en català,

una proposta que es va acceptar immediatament. L'edició inicial, de 1.500 exemplars en dues tirades, va vendre només entre 700 i 800 còpies i va generar pèrdues.

Entre 1999 i 2001, la saga va registrar un creixement lent però constant. A partir del 30 de novembre del 2001, l'expansió es va accelerar, clarament impulsada per l'efecte de l'estrena de la primera pel·lícula. Des d'aleshores, va entrar en una fase d'èxit massiu que culminaria amb el boom de l'últim llibre, capaç de vendre 45.000 exemplars en català en només un mes, l'any 2008. El cinquè llibre, Harry Potter i l'Ordre del Fènix, havia marcat ja un precedent espectacular: en el primer dia a les llibreries es va distribuir més de la meitat dels 95.000 exemplars de la tirada inicial, la més alta de la història de l'edició en català.

Fa deu anys, la traducció catalana acumulava ja 400.000 exemplars venuts i diverses reedicions. Actualment, si s'hi afegeixen reedicions i vendes continuades, la xifra acumulada segurament supera el milió d'exemplars, tot i que no hi ha una xifra oficial pública i recent que ho confirmi amb exactitud.

La saga més venuda

Tot i que Harry Potter no ostenta pas el rècord absolut si parlem d'un títol individual, és indiscutiblement la sèrie de llibres més venuda de la història. La saga completa ha superat els 600 milions d'exemplars distribuïts arreu del món sumant els seus set volums. El primer lliurament, Harry Potter i la pedra filosofal, acumula més de 120 milions de còpies; una xifra extraordinària que el situa a l'Olimp de la ficció, encara que no li atorga el primer calaix del podi.

Per davant hi trobem obres amb una difusió històrica superior. El cas més paradigmàtic és la Bíblia, amb milers de milions de còpies distribuïdes al llarg dels segles, seguida pel Llibre Vermell de Mao Zedong, del qual s'estimen uns 800 milions d'exemplars, impulsats principalment per la Revolució Cultural xinesa.

En el terreny de la ficció, la competència és ferotge: clàssics com El Quixot –amb xifres estimades acumulades durant quatre segles– o Història de dues ciutats, de Charles Dickens, sovint encapçalen les llistes, i es disputen les posicions d'honor amb fenòmens moderns com L'Alquimista de Paulo Coelho o El Petit Príncep. Així, tot i que la posició exacta de Harry Potter i la pedra filosofal varia segons la font, continua sent un fenomen editorial sense precedents, mentre que la saga en conjunt no té rival en volum total de vendes.

La primera edició és avui una peça de culte entre col·leccionistes. El disseny de la portada, d'Enric Jardí, seguia les directrius gràfiques d'una col·lecció d'Empúries que agrupava títols de ficció i no-ficció sense cap vincle amb l'univers de Harry Potter. La imatge del mag de la portada era extreta d'un banc de fotografies d'una sèrie de personatges creada per l'empresa Photo-Disc, avui desapareguda, que distribuïa les seves col·leccions en CD-ROM. En les edicions posteriors en català, un cop el fenomen s'havia consolidat, es van crear il·lustracions específiques que s'aproximaven més als personatges de la saga.

Entrar a
Hogwarts
volia dir
descobrir
que sota el
món ordinari
n'hi havia un altre;
entrar a Internet
va significar
exactament
el mateix

Pep Molist explica que Harry Potter va dinamitar prejudicis editorials, «especialment la idea que els joves no llegien totxos». Abans de la seva aparició, «un llibre de més de 200 pàgines era rebutjat, però Rowling va aconseguir que milions de nens llegissin volums de gairebé 1.000 pàgines».

El pont de la fantasia

Un dels grans motors de la literatura fantàstica, i un dels que, segons el crític Pep Molist, Harry Potter executa amb més precisió, és la coexistència de dues realitats paral·leles: el món ordinari i el món fantàstic. En l'obra de J.K. Rowling, aquests dos universos estan clarament delimitats, però mai del tot incomunicats. Sempre hi ha un element clau que fa de pont, un objecte o un indret que permet el trànsit entre mons. En el cas de Harry Potter, aquest llinar s'ha convertit en icona cultural: l'Andana 9 i ¾.

Per a Molist, una de les claus de l'èxit de la saga no rau en una innovació radical del gènere, sinó en la intel·ligència amb què Rowling reaprofitava recursos literaris universals. «La literatura no inventa res de nou –afirma–; els llibres giren al voltant dels mateixos grans temes que han acompanyat la humanitat des de sempre, com l'amor, la mort o la lluita entre el bé i el mal». Són temes presents ja a la mitologia, a la tragèdia grega i a la literatura clàssica. En aquest sentit, Harry Potter no deixa de ser la narració d'un conflicte que exigeix una resolució, una estructura bàsica que comparteix amb obres

com El Senyor dels Anells. El mèrit de Rowling, insisteix Molist, no és tant el què s'explica com el com: «La mirada, la forma de reescriure patrons coneguts i la capacitat de connectar aquests temes universals amb el lector contemporani».

Analitzant els mecanismes que fan funcionar l'obra, Molist subratlla la seva connexió directa amb la tradició fantàstica britànica. Rowling, explica, utilitza l'arquetip clàssic del viatge cap a un món extraordinari, seguint el rastre dels grans clàssics anglesos. El paral·lelisme és clar: «Igual que a Peter Pan es viatja a l'Illa de Mai Més, a Harry Potter es viatja a Hogwarts». En tots dos casos, els protagonistes abandonen la realitat quotidiana per entrar en un espai on les regles són diferents, hi viuen l'aventura, el creixement personal i, finalment, tanquen el cicle abans de tornar o d'afrontar un nou pas vital.

L'escola és l'escenari

Aquest viatge, però, no és indefinit. Harry Potter adapta l'estructura clàssica del «món a part» a un calendari molt concret: el curs escolar. Hogwarts funciona com un univers autònom, però també com un espai temporalment delimitat. El protagonista deixa enrere la realitat grisa dels Dursley i de Londres per entrar en el món màgic de setembre a juny, en un ritme que recorda tant el viatge de Peter Pan com el d'Alicia al País de les Meravelles.

La clau de la modernització del relat, segons Molist, rau precisament en aquesta proximitat. «El gran encert de Rowling per actualitzar aquests recursos és l'escenari: l'escola». Tot i ser un castell ple de màgia, Hogwarts funciona amb una rutina perfectament reconeixible: classes, horaris, exàmens, professors exigents i deures. Aquesta estructura temporal i vital és idèntica a la de qualsevol escola del món real. Això permet, afirma Molist, una identificació immediata del lector jove amb els personatges. L'estudiant que llegeix Harry Potter s'hi veu reflectit perquè, en el fons, comparteixen la mateixa arquitectura vital: «Un fa po-

cions i l'altre matemàtiques». Aquest ancoratge en la realitat quotidiana és el que fa que la fantasia resulti accessible, propera i creïble.

Tal com destaca el crític, l'obra de Rowling no neix del no-res, sinó que s'inscriu clarament en una genealogia literària sòlida. Molist pensa que Harry Potter segueix l'estela de clàssics com *El Senyor dels Anells*, *Les Cròniques de Nàrnia*, *Àlícia al País de les Meravelles* o *Peter Pan*. I subratlla que el mecanisme d'accés al món màgic, com l'Andana 9 i ¾, no és una invenció moderna, sinó una variació d'un recurs central del gènere: el llindar o portal entre mons. En aquest sentit, Rowling actua com a continuadora d'una estructura narrativa plenament consolidada pels seus predecessors.

Pep Molist posa com a exemple *Les Cròniques de Nàrnia*, on C. S. Lewis utilitza objectes quotidians –un armari, un quadre– que amaguen accessos extraordinaris, una mecànica pràcticament idèntica a la de l'Andana 9 i ¾. «Àlícia al País de les Meravelles i *Peter Pan*, en canvi, opten pel desplaçament físic: un descens subterrani on la lògica es dissol o un viatge geogràfic cap a un territori on el temps i les normes deixen de funcionar com al món real. Finalment, *La història interminable*, de Michael Ende, porta aquest concepte un pas més enllà i converteix el mateix llibre en l'objecte connector entre realitats».

La influència de Roald Dahl

Molist sosté que una de les influències més palpables en la construcció de Harry Potter és la de l'escriptor gal·lès Roald Dahl: «En llegir J. K. Rowling, es fa evident que ella devia ser una gran lectora de Dahl, ja que n'hereta trets fonamentals, especialment en el tractament dels personatges i la mirada cap a la infància». Una de les influències de Dahl més clares en Harry Potter és el «maltractament» literari dels adults. En obres com *Matilda* o *Les Bruixes*, els adults sovint són presents de manera grotesca o simplement desapareixen per necessitat narrativa. «Això es veu clarament –afirma Molist– en l'inici de *Les Bruixes*, on els

Hogwarts
no era només
una escola de
màgia, sinó una
metàfora perfecta
del moment en què
es travessava
un llindar
sense
saber-ho

pares del protagonista moren en un accident a les primeres pàgines». I argumenta que aquesta orfandat, lluny de ser gratuïta, és un mecanisme necessari: «Elimina la protecció parental per obligar l'infant a espavilar-se i convertir-se en l'heroi de la seva pròpia història. Harry Potter segueix exactament aquest patró; la seva condició d'orfe és el motor que l'empeny a tirar endavant i a afrontar el seu destí sense xarxa de seguretat».

Un altre gran llegat que Rowling recull de Dahl és la posició des d'on s'escriu: «Dahl feia una literatura a favor dels infants, posant-se completament en la seva pell i evitant la mirada condescendent o moralitzadora típica dels adults». Harry Potter, segons Molist, manté aquesta essència: «És una història explicada des de la perspectiva del nen, on l'infant és el centre i l'adult és, sovint, l'obstacle o l'enemic a batre».

Per a Pep Molist, en aquest entramat de tradició, reescriptura i reconeixement, Harry Potter construeix la seva força: una fantasia que no s'allunya del lector, sinó que l'acompanya, que transforma l'experiència quotidiana en aventura i que fa del pas entre mons una metàfora del creixement.

La màgia d'internet

La generació Harry Potter és també la generació que ha crescut amb un peu al món analògic i l'altre al digital. És l'última que recorda la lentitud d'esperar una carta i la primera que ha normalitzat la immediatesa d'una notificació. Aquest doble paisatge defineix una experiència generacional singu-

lar: la d'haver viscut el final d'un món i l'inici d'un altre.

No és la primera vegada que la humanitat travessa un llindar. Al segle XIII, la generalització dels diners va transformar l'economia; al XIV, la pesta va esborrar un terç de la població europea; al XV, la impremta va democratitzar el coneixement; al XIX, el vapor, el tren, l'electricitat i el telèfon van redefinir l'espai i el temps; al XX, les guerres, l'aviació, l'energia nuclear, la ràdio, el cinema i l'ordinador van accelerar la història. Però el canvi actual té una naturalesa diferent. No respon a una sola invenció, sinó a un motor estructural que ho reconfigura tot a una velocitat sense precedents: la connectivitat.

La connectivitat no és només una eina. És la força que avui articula el món, comparable –i potser superior– a les grans invencions que van definir èpoques senceres. Com el foc, que va permetre cuinar i reunir comunitats; com la roda, que va accelerar el comerç i el desplaçament. Però amb una diferència fonamental: mentre el foc i la roda eren invencions físiques, visibles i localitzables, la connectivitat és invisible i intangible. No es toca, però és omnipresent: a les butxaques, a les llars, a les ciutats. Aquesta omnipresència fa que la seva influència sigui total, i afecta no només la producció o el transport, sinó cada aspecte de la vida quotidiana. I mentre la impremta va necessitar segles per transformar la societat, la connectivitat ho ha fet en només unes dècades.

Aquest context ajuda a entendre per què la generació Harry Potter ha viscut el canvi amb una intensitat particular. Allò que avui sembla ciència-ficció, l'endemà esdevé rutina. El vertigen no és només tecnològic, sinó històric: el futur ja no és un horitzó llunyà, sinó un present que es renova constantment. Per primera vegada, una generació observa la història desplegar-se en temps real, i n'és alhora testimoni i protagonista. En aquest nou escenari, la pertinença ja no es construeix tant a partir de la sang o la genealogia familiar com del temps compartit. La veritable genealogia és la de l'època.

En aquest sentit, l'univers de Harry Potter funciona gairebé com una metàfora anticipada del món digital. Els quadres que es movien a les parets de Hogwarts avui reapareixen en forma de gifs, de vídeos en marcs digitals o de pantalles que reproduïen imatges animades. Els diaris digitals incorporen vídeos incrustats, com si el Daily Prophet hagués saltat definitivament a les tauletes. El Marauder's Map, capaç de revelar els moviments de tothom, té avui equivalents quotidians en el GPS, Google Maps o les aplicacions que permeten localitzar amics i familiars, i converteixen el món en un espai gairebé transparent.

La Pensieve, on Dumbledore guardava records, ha mutat en discs durs, en el núvol o en entorns de realitat virtual on s'arxivien fragments de vida i es poden reviu a través de vídeos o d'ulleres immersives. Les cartes que abans arribaven amb mussols ho fan ara en forma de missatgeria instantània: correus electrònics, WhatsApp o Telegram. No hi ha ales, però la immediatesa conserva el mateix punt

de màgia. Les varetes que activaven objectes a distància han trobat el seu equivalent en els assistents de veu i la domòtica: una paraula i s'encén un llum, sona una música o s'obre una porta.

Fins i tot el Sorting Hat, capaç de llegir l'ànima i assignar destins, té avui un reflex inquietant en els algoritmes que classifiquen, recomanen i decideixen: música, continguts, rutes professionals, afinitats. Els escacs màgics han trobat vida en taulers automatitzats i connectats on les peces es mouen soles, guiades per imants i intel·ligència artificial. Els beuratges han deixat

pas als laboratoris de biotecnologia i farmacologia, i la capa d'invisibilitat encara no és real, però la recerca en metamaterials i camuflatge òptic ja n'explora els límits.

Així com Hogwarts era la porta d'entrada a una realitat oculta, la generació Harry Potter va arribar a la vida adulta trepitjant dues èpoques alhora. Va veure en directe el pas de l'analogic al digital, de la carta al correu electrònic, del silenci de la biblioteca al soroll infinit del núvol. Una generació que porta dins la memòria d'un món que s'esvaeix i la promesa d'un altre que encara s'està construint.

Manresa: cues als cinemes Bages Centre

El 30 de novembre de l'any 2001 va arribar als cinemes de Manresa i de tot l'estat Harry Potter i la pedra filosofal, dues setmanes després del seu llançament mundial. I alhora va arribar una manera de viure el cinema que avui ja

sembla arqueologia sentimental. «Les estrenes de la saga Harry Potter es van produir en un context cinematogràfic molt diferent de l'actual», recorda Jordi González Molina, gerent dels multicinemes Bages Centre.

«Evidentment que hi havia cues a taquilla o a la zona de crispetes; l'estrena de Harry Potter era un esdeveniment anual», explica. L'estrena no era només una projecció: era una cita marcada al calendari, una prova de paciència i una celebració col·lectiva. L'espera era part de l'experiència. «L'absència de venda per internet propiciava tota aquesta expectació, i un interès màxim per ser el primer a veure la pel·lícula».

La primera entrega va ser, sobretot, un descobriment. «Va marcar el futur de tot allò que vindria després per a tots aquells que no coneixien la saga literària», rememora el gerent dels multicinemes Bages Centre, que van obrir el 1999. El cinema es convertia així en porta d'entrada a un univers narratiu que encara no havia estat colonitzat per les pantalles domèstiques ni per la saturació de sagues.

Si cal buscar el cim d'aquell fenomen, González Molina no dubta: «Les dues primeres pel·lícules van ser les que més gent van moure». Després, explica, hi va haver oscil·lacions, un lleu descens amb la tercera entrega, una certa remuntada posterior, però res comparable a l'impacte inicial. «No es va viure igual cap altra pel·lícula com les dues primeres. És obvi, però, que totes van funcionar molt bé a la taquilla».

Aquell èxit no es limitava a una franja d'edat concreta: tot i el fort arrelament dels llibres entre infants i joves, el públic era transversal, amb espectadors que feien del cinema una extensió del joc i de la identitat. «Hi havia fans que venien disfressats o que gaudien de la pel·lícula dues i tres vegades», com si tornar a entrar a la sala fos una manera de prolongar l'encanteri.

Tot això va passar, a més, en un moment de transició tecnològica que encara no havia alterat l'experiència cinematogràfica: «La digitalització de les nostres sales es va dur a terme el 2012, just un any després de l'estrena de la darrera pel·lícula», explica Jordi González Molina. Per això, totes les estrenes de Harry Potter es van viure encara en format analògic, mentre que

A Manresa,
el fenomen
no va entrar
només per la
imaginació:
va entrar per
la porta
principal de les
llibreries

anys més tard la saga s'ha recuperat en cicles específics i en format digital, amb notable èxit.

El contrast amb el present és inevitable. «Ha canviat la manera de veure, i de viure, el cinema en molts aspectes», reflexiona el gerent del Bages Centre. «Mai més s'han tornat a veure sagues amb la grandesa que tenien les de Harry Potter o les del Senyor dels Anells».

No és només una percepció: «El 2001, any de les estrenes d'ambdues, va ser el millor any en la història del Bages Centre», una dada que confirma fins a quin punt aquelles pel·lícules es convertien en veritables esdeveniments col·lectius. Avui, admet, les plataformes i la repetició constant de fórmules per part de la indústria han canviat radicalment la relació de l'espectador amb el cinema, molt lluny d'aquella espera compartida que començava a la cua i acabava amb la sala plena.

I a les llibreries

A Manresa, el fenomen no va entrar només per la imaginació: va entrar per la porta principal de les llibreries. Dolors Pardo, copropietària de la llibreria Parcir, recorda que els nous volums «sortien al voltant de la festa de la Llum» i que hi havia una regla estricta: «L'èdior no ens donava autorització per servir-lo abans, amb amenaça de multa econòmica en cas d'incompliment», diu. Avui, en temps d'immediatesa, la frase sona com una peça de museu: esperar era part de l'encanteri. «La gent abans no era tan impacient!».

La copropietària del Parcir recorda que Harry Potter i les relíquies de la Mort, el desenllaç de la saga, es va posar a la venda a Catalunya a dos quarts de set de la tarda del 21 de febrer de 2008, dia de la Llum, com ja havia passat el 2004. Els lectors només van poder aconseguir el llibre a l'Opencor i al Petit Parcir, que va fer una excepció i va obrir expressament per a l'ocasió.

Coincidències del calendari, el cinquè llibre de la saga –l'Orde del Fènix– també va veure la llum un 21 de febrer, però del 2004. En aquella ocasió, es venia als quioscos, a l'Opencor i a l'antiga Tínsel, avui dia desapareguda. Fins i tot, aprofitant que se celebrava la Fira de la Salut, Parcir el va oferir a la paradeta que hi havia instal·lat.

Crear nous lectors

Dolors Pardo també assenyala una fractura important: Harry Potter va ser, per a molts adolescents, la primera vegada que la fantasia deixava de ser un reducte i es convertia en un costum compartit. «Va crear nous lectors en una franja d'edat sempre complicada». Què va fer diferent aquella recepció respecte d'altres sagues? «Bàsicament que va ser la primera, i que va gaudir d'una promoció comercial molt potent, que va derivar en un gran ressò mediàtic». El miracle no va ser només literari; va ser també industrial, logístic, mediàtic.

Ara bé, el que queda, el sediment, és més íntim: l'efecte generacional. Pardo ho resumeix amb una claredat que podria ser una definició de manual: «Crec va ser una molt bona literatura juvenil que va saber connectar amb la necessitat d'una generació àvida de fantasia i de compartir experiències». La màgia, per a Pardo, no és internet: «Era el llibre i la conversa que generava».

Intergeneracional

Marc Sierra, de la llibreria 2 de Piques, explica que els lectors d'ahir tornen avui, però amb una nova excusa biogràfica. «Ens trobem amb gent que compra Harry Potter per als seus fills o fins i tot per tenir-los». Alguns no els van comprar en el seu moment perquè «van recórrer a les biblioteques» i ara,

Presentació del sisè llibre de Harry Potter a la llibreria Parcir l'any 2006. El primer volum, set anys abans, l'havia presentat el Mag Lari.

un cop grans, volen «tenir-los en propietat», com qui vol recuperar un tros de vida en tapa dura. I, com passa amb tota mitologia, el format també és culte: les edicions especials «amb desplegables o il·lustrades» triomfen.

Sierra i Pardo assenyalen, a més, el mecanisme contemporani de la descoberta: avui els llibres no només arriben per aparadors o recomanacions lentes, sinó per l'ona curta de les xarxes i per la pressió comercial que «condiciona i molt» què es veu i què no. I afegeix Sierra afegeix una veritat actualíssima: «Fins i tot quan apareix una sèrie o pel·lícula, aleshores és quan molts llibres es tornen fenòmens». El relat ja no viu en un sol suport: s'escampa.

Segons Marc Sierra, després del descrèdit mediàtic que va patir el rol i la fantasia a Espanya a inicis dels noranta, la saga «va aconseguir naturalitzar la lectura fantàstica per a tots els públics», i «ajudar a normalitzar aquest gènere» dins la literatura popular. Potser això és el més tangible del llegat: la fantasia deixant de ser etiqueta i tornant a ser, simplement, una manera de llegir.

Molist remarca que s'ha convertit en un dels llibres més compartits entre famílies i fills, i ha creat un moment de connexió especial. Pares que hi van créixer ara el redescobreixen amb els seus fills. A més, destaca que llegir Harry Potter ha esdevingut un «llis-

tó» o un repte; aconseguir-ho atorga al nen l'etiqueta de «bon lector». Igual que un clàssic com *L'illa del tresor*, Harry Potter s'ha convertit en un referent ineludible, una pedra de toc en el camí de qualsevol persona que vulgui formar-se com a lector.

Harry Potter, conclou Pep Molist, ja es pot considerar un clàssic: «Ha transcendit el seu moment d'edició i continua vigent». Encara que el context tecnològic hagi canviat, la fantasia de l'obra segueix funcionant com un mirall de la societat. I afegeix que avui dia, el públic hi accedeix de manera diferent, sovint primer a través de les pel·lícules, que donen una imatge ja feta dels personatges, però l'obra literària manté la seva força.

Viure-ho cada dia

Hi ha persones per a qui el món de Harry Potter no és només una lectura, una pel·lícula o un record d'infància, sinó una presència quotidiana. Una manera de vestir, de mostrar-se i, fins i tot, de dir al món qui ets. La Mati Soto, de 57 anys, n'és un cas extrem, però revelador: no surt gairebé mai de casa sense algun element relacionat amb la saga.

No espera dates assenyalades ni esdeveniments temàtics. «No he d'esperar a anar a un esdeveniment especial per a gaudir d'això», explica. Motxilles, bosses, jerseis, bufandes samarretes, bijuteria i complements relacionats amb l'univers de Harry Potter –colors, escuts, símbols...– formen part del seu dia a dia. Algunes peces són fixes; d'altres van rotant segons la temporada o l'estat d'ànim: «Sempre porto motxilla i bossa de mà de Harry Potter. Els vaig canviant, en tinc diverses, i segons la temporada o el que em ve de gust les canvio». A tot plegat s'hi afegeixen tatuatges que converteixen la fascinació en identitat visible.

Sònia Serra Vila també porta la seva vinculació amb Harry Potter gravada a la pell. Té fins a tres tatuatges relacionats amb la saga, escollits no tant per exhibicionisme com per significat personal. Per a ella, aquests símbols funcionen com a fites vitals, records

A l'esquerra, els tatuatges de Sònia Serra Vila inspirats en l'univers Harry Potter. A la dreta, Matí Soto caracteritzada com a maga i amb peces d'artesanía inspirades en la saga.

d'etapes concretes i d'emocions associades a la lectura i al creixement.

El primer de tots va ser una *snitch* daurada. Va ser el primer tatuatge de la seva vida: «No estava gens planejat. De fet, no hi havia cap idea al darrere, cap decisió meditada». El va veure, li va agradar i va dir: va, endavant. «Sense pensar-hi gaire més. I potser per això mateix té alguna cosa d'autèntic, d'instintiu». Li agrada molt l'esport, i la *snitch* té això: «És llibertat, velocitat,

una bellesa estranya que no es deixa atrapar fàcilment. És petita, sí, però és preciosa. Té moviment, té tensió».

Després va venir el tatuatge de les Relíquies de la Mort. «Ai, les Relíquies de la Mort...», diu, somrient. És, per a ella, el més especial de tots. No tant pel símbol en si, sinó perquè se'l van fer junts. Són tres germans, i es van tatuar alhora. Cadascú amb un dels tres elements més marcat, perquè d'alguna manera els representa, diu alguna cosa

de com són cadascun. Ella, que és la gran, porta la vareta. Els altres dos, que són bessons, van triar el que més els encaixava: un la pedra, més petita, més discreta; l'altre, la capa, molt més marcada. «Em fa una il·lusió immensa –explica– perquè aquell dia vam anar-hi junts, els tres germans, i això és el que queda gravat de veritat». És un gest senzill, però té alguna cosa de pacte silenciós. Com la llegenda dels tres germans d'on surt el símbol: una història d'objectes, sí, però sobretot de

vincles, de decisions i de camins compartits. I li agrada pensar que, d'alguna manera, aquest tatuatge els unirà per sempre. No perquè sigui etern a la pell, sinó perquè ho és en la memòria.

El tercer tatuatge diu *always*. És la paraula que Severus Snape diu a Dumbledore abans de matar-lo. «Una sola paraula que conté tota una vida: que sempre ha estimat la Lily». A la Sònia li agrada perquè parla de les primeres impressions, d'aquella trampa tan humana de decidir massa aviat qui és bo i qui és dolent. Al principi sembla que el Severus és el dolent i el James el bo, però amb el temps entens que el món no funciona així, que no és blanc o negre, que hi ha un espai incòmode entremig on gairebé tots vivim. No és tant justificar les accions –perquè hi ha coses que no tenen excusa– com entendre que sempre hi ha un perquè al darrere, una ferida, una por, una història que pesa. I potser per això, a mesura que el personatge de l'Snape evoluciona, passa de ser un dels que menys li agradava a convertir-se en un dels seus preferits. I el James, en canvi, fa el camí contrari. «Com a la

Es tracta d'un esport de contacte intens, que combina elements del rugbi, l'handbol i jocs clàssics com el matar o el mocador

vida: quan mires de més a prop, els herois perden lluentor i els monstres guanyen profunditat».

No són només icones d'un univers de ficció, sinó marques d'identitat que dialoguen amb la seva biografia i que, com en el cas de la Mati Soto, converteixen la passió per Harry Potter en una manera d'estar al món.

Artesania inspiradora

Mati Soto també crea bijuteria, miniatures i peces d'artesanía inspirades en l'univers màgic. És una de les sòcies fundadores de l'Associació d'Artesans

Miniaturistes de Catalunya i pertany a comunitats digitals com l'Orden de Barcelona o la Sociedad Española del Mundo Mágico, espais on persones de diferents edats i territoris comparteixen una passió que ha deixat de ser excepcional per esdevenir normalitat. «Arriba un moment que el cap canvia –diu– i decideixes gaudir del que t'agrada, sense fer mal a ningú i sense donar explicacions».

No es defineix com una fan enciclopèdica. No s'ho sap tot, no rellegeix constantment els llibres ni mira compulsivament les pel·lícules. Però el món de Harry Potter li ha servit per passar de les manies, del «què diran», i per trobar una comunitat amb qui compartir una manera lliure i despreocupada de viure la fantasia. En aquest sentit, el friquisme ja no és evasió: és una forma madura d'afirmació personal.

Del 'quidditch' al 'quadbol'

Fins fa ben poc, els matins de diumenge al parc de l'Agulla de Manresa i els vespres de divendres a Sant Joan de Vilatorrada oferien una estampa inusual: desenes de joves convertint la ficció de J. K. Rowling en una realitat de suor, contacte i estratègia.

Allà hi entrenaven els Bocs Folls, un equip que va situar el Bages al mapa europeu d'un esport emergent. Tot i la seva dissolució fa dos anys, el seu llegat perdura: van ser un dels cinc equips actius de Catalunya i, fa tres temporades, van guanyar la Copa Catalana i es van classificar per als Campionats d'Europa d'equips a Heidelberg (Alemanya), la millor posició mai assolida per un club català en una competició continental.

Però, en què consisteix exactament aquest esport que ha passat d'anomenar-se quidditch a quadbol? Lluny de l'etiqueta de passatemps per a fanàtics de la saga literària, es tracta d'un esport «de contacte intens», que combi-

na elements del rugbi, l'handbol i jocs clàssics com el matar o el mocador», explica Cristina Pera Serra, exjugadora de l'equip bagenc. Argumenta que, lluny de ser un joc infantil, és «frenètic i molt estructurat».

Al camp hi salten sis jugadors per equip, identificats amb cintes de colors. Tres caçadors i un guardià busquen marcar gols passant una pilota de vòlei pels cercols rivals, mentre dos colpejadors fan servir pilotes de goma per deixar fora de joc temporalment els contraris. El gir dramàtic arriba cap al minut vint, quan entra el cercador, la figura que a la saga encarna Harry Potter. En la versió real, però, no persegueix una bola voladora, sinó una pilota de tennis ficada en una màniga de tela que porta penjant un àrbitre neutral, l'snitch runner, que corre, esquiva i s'escapa dels jugadors.

La captura del mocador atorga 30 punts, però no sempre tanca el partit. «És un sistema que manté la tensió

fins al final i obliga a jugar amb cap, no només amb força», apunta Cristina Pera Serra.

El quadbol s'ha consolidat com un esport inclusiu, on el gènere amb què cada jugador s'identifica és el que compta al camp i la normativa limita a quatre les persones del mateix gènere en joc. Una regla que ha afavorit la visibilitat de persones trans i altres identitats LGBTI+, però que també ha generat debat en competicions internacionals per l'ús oportunista que alguns equips n'han fet, i que ha obert una discussió interna sobre com preservar la inclusió sense desvirtuar la competició.

El canvi de nom respon a la voluntat de desmarcar-se de l'etiqueta de joc friqui i reivindicar-se com a esport competitiu, mixt i exigent. «Hi ha molta gent a qui no agrada el món de Harry Potter i juga igualment perquè està enamorada de l'esport».

Cristina Pera Serra en una acció de joc en un partit de quadbol.

Partit de quadbol (antic quidditch), un esport que ha deixat enrere l'etiqueta de joc per esdevenir competició.

Jugadors disputant una pilota sota els cercols. Una adaptació terrenal d'un univers màgic: regles pròpies per a una comunitat que juga de debò.

L'evolució del nom també respon a una necessitat de supervivència i expansió. El canvi a quadbol va permetre trencar les cadenes dels drets d'autor de la Warner Bros, que impediien la retransmissió televisiva i l'entrada de patrocinadors, i reivindicar-se com un esport seriós, especialment als Estats Units, on «diverses universitats ofereixen beques per anar-hi a estudiar si ets un bon jugador o jugadora d'aquest esport».

Tot i la seva expansió internacional, amb una associació mundial i competicions europees i globals, «el moment actual és delicat a casa nostra». «Malauradament, el quadbol està començant a perdre participants», explica Pera Serra. Si fa uns anys hi havia fins a cinc equips actius a Catalunya, avui només en queda un, el de Barcelona, un dels socis fundadors de l'associació internacional.

La trajectòria esportiva de Pera Serra exemplifica bé aquest contrast entre fragilitat local i projecció internacional. Amb els Bocs Folls jugava de keeper o guardiana, una posició clau que dirigeix el joc tant en atac com en defensa, «com el base en el bàsquet». Actualment juga a Màlaga amb els Malaka Vikings, on ocupa la posició de caçadora. Aquest mateix equip ha guanyat recentment la Copa d'Espa-

L'equip dels Bocs Folls, un projecte esportiu i col·lectiu que va situar el Bages al mapa europeu del quadbol.

nya, fet que els permetrà competir als europeus prop de Munic, després d'haver quedat sisens d'Europa en el torneig disputat a Salou.

En l'àmbit de seleccions, Catalunya, com a soci fundador, competeix de manera independent. Pera Serra ha format part durant tres anys de la selecció catalana i dos de l'espanyola, amb resultats destacats als europeus i al mundial. «És una comunitat petita, però tothom es coneix», explica. Els tornejos internacionals, tant per seleccions com per equips, generen un clima de convivència i complicitat que va més enllà del marcador.

Potser la màgia de Harry Potter va ser l'espurna inicial. El que queda avui és un esport real, exigent i comunitari, amb una xarxa humana que ha sabut transformar una ficció en esport i que, malgrat les dificultats, continua trobant maneres de resistir, competir i reconèixer-se arreu del món.

«Draco dormiens nunquam titilandus» és el lema oficial de l'escola Hogwarts. La seva traducció del llatí és: «Mai facis pessigolles a un drac que dorm»

Traduir Hogwarts

La generació Harry Potter no només va aprendre a llegir un univers nou: va aprendre a llegir-lo en català. I aquesta porta, aquest pont entre mons, el van construir Joanne Kathleen Rowling i els dos traductors que van donar veu catalana a la saga: Laura Escorihuela i Xavier Pàmies.

El relleu de traductor a Harry Potter va ser un moviment orgànic dins del ritme ferotge de la indústria. Els quatre primers volums, traduïts per Laura Escorihuela, porten l'alè pri-

merenc de la saga, amb un català viu i flexible.

Però el cinquè llibre, l'Orde del Fènix, ho va alterar tot: més de 900 pàgines, terminis impossibles i una pressió editorial que exigia una rapidesa gairebé fugaç. Escorihuela, immersa en altres projectes i davant un calendari que no admetia marxes forçades, va passar la torxa a Xavier Pàmies, un traductor capaç d'alçar en pocs mesos una arquitectura verbal sòlida i precisa. El seu estil encaixava per-

fectament amb la mutació de la saga: un català més dens, més formal, més mineral; la veu adulta i ombrívola que la història demanava en aquell tram final. La saga en català es llegeix com una vida: una veu que es transforma i madura just quan el món deixa de ser amable.

Els criteris de Pàmies

En una sessió pràctica sobre la traducció de Harry Potter a la Universitat Jaume I (2006), el traductor Xavier Pàmies deixava clar quin és, per a ell, el repte

PM POSTAL SCCL
SERVEIS POSTALS PER EMPRESES
pmpostalsccl@gmail.com

Mati Soto a l'andana 9 i 3/4 dins de l'estació de King's Cross a Londres.

fonamental del seu ofici: «L'objectiu d'una traducció literària és transmetre

al lector impressions anàlogues a les de l'original». Una traducció, afegia, ha de ser «idiomàtica», de manera que «no es noti que és una traducció», fet que l'obliga a una reformulació constant «sintàctica, fraseològica i lèxica».

Pàmies explicava que, en traduir el cinquè volum de la saga, va haver de treballar condicionat per les solucions preses als llibres anteriors, però que el seu to partia sempre «de decisions intuïtives preses a partir de l'original».

Algunes eleccions van suscitar de-

bat entre els lectors més joves, com quan va substituir «el Harry» per «en Harry», una decisió que defensava per ser «de to més literari i d'abast territorial més ampli». També va optar per alternatives com zelador en comptes d'encarregat de manteniment, o guardià de les claus i de les terres de Hogwarts en lloc de guardabosc. «Fins i tot les decisions pertinents –admetia– poden rebre crítiques severes».

Sobre la qüestió dels noms propis, advertia que la saga planteja un dilema constant: «Traduir un nom pot fer per-

MARCS MIRALLS OBRA GRÀFICA PINTURES LAMINATS DECORACIÓ

Fax. 93 872 85 93 eltallerscp@terra.es

Mel, 13 - 08241 MANRESA. Tel. 93 872 65 58

dre jocs de paraules o al·lusions, però no traduir-lo pot fer perdre sentit». Per això alguns noms els mantenia, mentre que d'altres, com Gregory the Smarmy o Barnabas the Barmy, es convertien en «Gregori l'Ensabonador», «Bernabé el Tastaolletes» o «Guifré el Pensarós». «En aquests casos –deia– la tradició ja legitima la traducció».

En el terreny dels sortilegis, Pàmies defensava solucions creatives però naturals: «L'objectiu és que el terme sigui entenedor, contundent i que tingui gràcia». Això podia derivar en rimes, al·literacions o adaptacions semàntiques, com el Babbling Beverage, que esdevenia «xarop de la xerrameca», o el Skiving Snackbox, que passava a «caramel per fer campana».

La seva formació de biòleg el portava a extremar la precisió en termes fantàstics d'aparença científica: «Prefereixo formes que s'assemblin a la nomenclatura real», explica, d'on surten propostes compigotelloso, pòlvore granògenes o col mossegair xinesa.

També reivindicava un tractament rigorós del llati: «Cal evitar el llatí macarrònic». Per això Incarcerous esdevé religo, mentre que termes com Secumsempra es mantenen sense canvi «per analogia formal». El traductor reconeixia que gran part

Llegir
era una
manera d'aturar
el temps
mentre el món
començava a
accelerar-se

de la seva feina consisteix a reformar l'original per fer-lo sonar natural en català: reorganitzar sintaxi, eliminar gerundis, substituir adverbis o afegir connectors de diàleg per guanyar fluidesa. «La traducció literària –concloïa– és sempre un equilibri entre fidelitat i versemblança».

Ja no n'hi haurà cap més?

Hi va haver un dia en què la certesa es va fer definitiva: ja no hi hauria més Harry Potter. No era un rumor ni una pausa. Era el final. El setè llibre tancava la història i, amb l'última pel·lícula, uns anys després, es clausurava també una espera que havia estructurat infàncies i adolescències senceres.

Per a molts lectors, aquell final no va ser només narratiu. Va ser vital. Durant més d'una dècada, la saga havia

imposat un ritme extern: l'anunci del nou volum, la data de sortida, l'espera, la lectura accelerada i el comentari compartit. El temps no avançava només per cursos escolars o aniversaris, sinó també per llibres. Quan aquest calendari va desaparèixer, va deixar un buit estrany, gairebé físic.

Harry Potter havia arribat abans de la hiperconnectivitat plena. Es llegia en silenci, a l'habitació, sota el llum, amb el món apagat. Sense notificacions, sense pantalles que reclamessin atenció. Va ser, probablement, l'última gran saga llegida majoritàriament en solitud, amb el cos quiet i el temps lent. Després vindrien les sèries, els videojocs en línia, l'streaming continu, els relats fragmentats i simultanis. Però aleshores, encara, una història podia ocupar-ho tot.

No hi va haver substitució immediata. Cap altra saga va ocupar aquell lloc amb la mateixa intensitat ni amb la mateixa durada. Potser perquè el món ja havia canviat, potser perquè els lectors també. El final de Harry Potter va coincidir, per a molts, amb l'entrada a l'edat adulta: la universitat, la feina, la precarietat, la pèrdua del temps lent. La vida ja no funcionava per capítols que arribaven cada dos o tres anys, sinó per urgències contínues. Ja no hi haurà més llibres com aquells.

CENTRE DE NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA MONTSERRAT

SLC Manresa – SCC Bages · Passeig de Pere III, 68
Tel. 93 872 17 07
manresa@cpln.cat www.facebook.com/SLCdeManresa

A l'hora de jugar, tria català

El Totjoc amplia el catàleg del cercador de jocs i joguines en català. En total, s'hi poden trobar 1.530 jocs i joguines que es poden filtrar per edats recomanades, fabricants o gènere i categoria. A més, el cercador també recull gairebé 600 botigues físiques o en línia on es poden comprar els jocs. Actualment, a Manresa, es poden trobar jocs en català a les botigues següents: Esclat (Manresa), Llibreria Parcir, Llibreria Poques Paraules, Joguiba, 2 de Piques, Drim i Abacus.

Sis consells útils per promoure el català en els jocs i les joguines que consumim:

- Comprova la llengua del joc. Assegura't que les instruccions, el tauler i les cartes estan en català.
- Busca jocs que fomentin la comunicació. Els jocs que conviden a parlar, explicar o crear històries són una gran oportunitat per fer servir el català de manera natural i divertida.
- Prioritza la qualitat lingüística. Dona preferència a jocs ben traduïts o creats directament en català, amb vocabulari ric i correcte.

- Tria segons els interessos dels infants. Si el joc connecta amb allò que els agrada –animals, misteris, esports o fantasia–, hi jugaran amb més entusiasme i la llengua serà un valor afegit.
- Dona exemple: juga en català. Els infants aprenen imitant. Si veuen que els adults utilitzen el català mentre juguen, l'adoptaran amb naturalitat.
- Recorda que jugar és aprendre. Cada partida és una oportunitat per enfortir vincles, desenvolupar habilitats i fer créixer la llengua dins de casa.

No perquè no es puguin escriure bones històries, sinó perquè ja no es donen les condicions que els van fer possibles. Harry Potter va néixer en un moment de frontissa, quan la màgia encara era una metàfora i internet tot just una promesa. Un temps en què una saga podia créixer durant anys sense ser devorada per l'algoritme, sense expandir-se en pantalles abans d'acabar-se en paper.

Aquell «ja no n'hi haurà més» va ser, en el fons, una primera experiència de dol cultural compartit. La constatació que algunes coses s'acaben per sempre. Que no tot es pot allargar, ni actualitzar, ni reiniciar. Que hi ha relats que només passen una vegada, en un moment molt concret de la vida.

Però aquell buit va deixar un pòsit fèrtil. La saga va mostrar que les institucions poden fallar, com el Ministeri de Màgia, i que el mal no sempre és lleig, sinó que pot ser carismàtic i persuasiu. Créixer amb Harry Potter va ser l'antídoto perfecte contra la superficialitat de l'era del «m'agrada»: va ensenyar que les cicatrius no són defectes a esborrar amb un filtre digital, sinó mapes de supervivència que demostren que, malgrat tot, s'ha viscut per explicar-ho.

Després de l'última pàgina

Aquesta experiència generacional, explicada sovint en termes abstractes, pren una forma concreta en relats com el de la Berta Fargas Ruiz. Per a ella, Harry Potter no és només una saga llegida, sinó una història compartida i viscuda en família. La seva mare es

La fantasia literària va preparar una generació per llegir un món cada cop més complex. I va oferir paraules per entendre un món que encara no tenia vocabulari

va comprar el primer llibre quan encara no era gaire conegut i, des de ben petita, li llegia abans d'anar a dormir. Als cinc anys, convençuda que li agradaria, va començar amb Harry Potter. «No només em va agradar –recorda–, sinó que li agafava el llibre per llegir-lo jo sola, tot i que anés molt lenta».

Aquella lectura primerenca li va despertar l'amor per la lectura que encara avui considera fundacional. Quan va acabar el primer volum, va fer un pas decisiu: llegir tota sola Harry Potter i la cambradelssecrets, l'únic que conserva en castellà, una edició del 1999. La resta, ho va tenir clar, els volia en català. «Ja m'havia enamorat de la traducció; les paraules no eren les mateixes, i en castellà em feien sortir de la lectura».

A partir d'aquí va venir l'espera. Any rere any, la cua a la llibreria Parcir es repetia com un ritual. Hi anava amb la mare i la germana, totes tres igual d'enganxades. Fer cua juntes formava part de l'experiència. I també ho va ser

el final, viscut amb una intensitat gairebé física: recorda llegir l'últim llibre asseguda al puf taronja de la seva habitació, mirant el rellotge amb angoixa perquè havia quedat amb les amigues, però incapaç de deixar el llibre. Volia llegir «un parell de pàgines més».

El tancament de la saga va portar una sensació agredolça. Encara quedaven les pel·lícules, però el dia que va sortir del cinema després de veure l'última va entendre alguna cosa més profunda: «Em vaig adonar que, igual que en Harry, jo també m'havia fet gran. Que ell no tornaria a Hogwarts i jo, probablement, tampoc».

Des d'aleshores ha rellegit la saga diverses vegades, fins i tot en francès. No com un retorn nostàlgic, sinó com qui torna a un lloc que forma part de la pròpia biografia. Però cada relectura ja no parla tant d'en Harry com d'ella mateixa. Perquè, al final, Harry Potter no era només una història que s'acabava: era una manera de mesurar el temps. I el dia que es va tancar l'última pàgina no es va acabar només una saga. Es va confirmar una cosa més difícil d'acceptar: que créixer també vol dir entendre que no es torna mai més a Hogwarts. Ni tan sols amb màgia.

Per a ella, com per a tota una generació, Harry Potter no va ser només una història que s'acabava, sinó una manera de créixer mentre el món canviava. I potser per això quan avui algú torna a obrir aquelles pàgines no hi entra per fugir del present, sinó per recordar com es llegia i com es vivia, abans que tot s'accelerés.

**Un restaurant de cine
al centre de Manresa!**

@MiamiGastrobar

Troba més informació al nostre Instagram.

www.miamimauresa.com

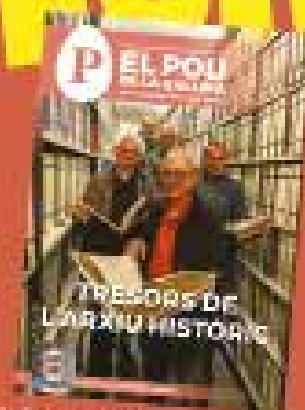
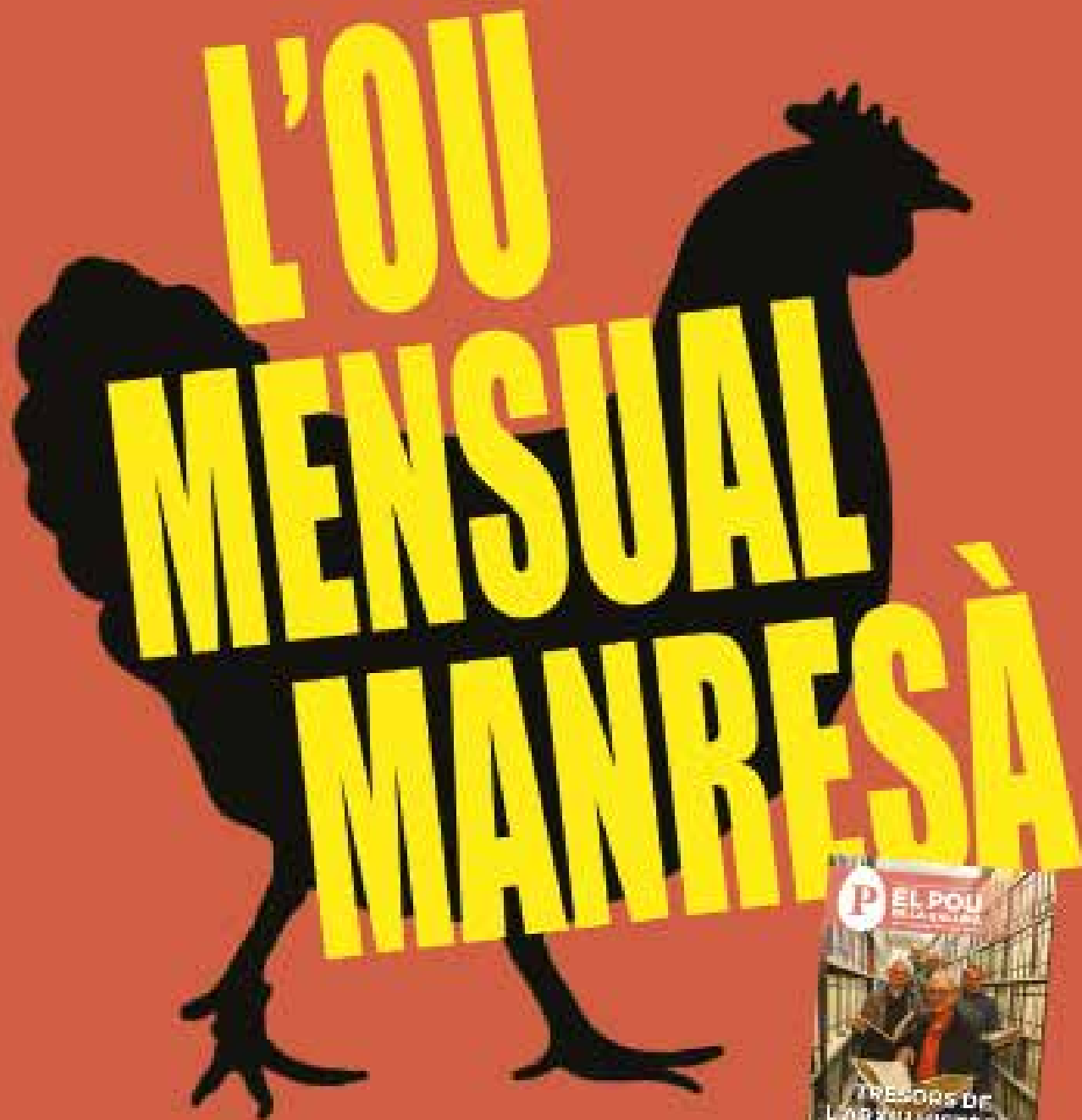
Muralla de Sant
Domènec, 13, Manresa

938 76 92 16

Menjar
Beure
Riure!

OBERT

**Els 7 dies
de la setmana**

Tots els que fem El Pou de la gallina ens estimem Manresa.

I per això fa 38 anys que cada mes fem una revista d'informació i opinió, a vegades amb un punt d'humor i tot. No és un miracle: estem convençuts que la ciutat la fem tots plegats, persones i idees, i que és bo reflectir-ho sobre paper.

Subscriviu-vos-hi a un preu excepcional: tot un any per només 47€ i us l'enviarem allà on ens digueu!
elpou.cat/seccio/subscripcio

Daniel J. Hayes

(Estats Units)

«Hi ha molta similitud entre els catalans i els holandesos perquè tenim una visió molt oberta»

Em dic Daniel Joseph Hayes i vaig néixer fa 48 anys a Baltimore, als Estats Units. Quan tenia un any vaig anar a viure a Holanda, ja que la meua mare es d'allà. Vaig estudiar la carrera de Medicina a Amsterdam i les pràctiques les vaig fer a Catalunya, concretament a l'Hospital del Mar i al seu Institut d'Investigacions Mèdiques (IMIM). Això era l'any 2001 i va ser el motiu pel qual vaig deixar el meu país. Van ser uns inicis difícils perquè no coneixia l'idioma i vivia en un pis al costat de la Rambla de Barcelona, sense calefacció, juntament amb set catalans i un valencià.

Un tutor de la universitat em va oferir una beca de doctorat a Anglaterra, que vaig fer a distància i ho compaginava vivint entre Catalunya i Àfrica, on treballava en una investigació sobre medicina tropical i malària. També he passat llargues temporades a Formentera, on vaig establir-me en una cabanya a la platja. Justament en aquesta illa vaig conèixer la meua parella, que curiosament és manresana. Un temps després ens vam retrobar a Barcelona i ara tenim tres fills. Com que ella volia estar més a prop de la família –és filla del Forn Jorba– vam decidir venir a viure a Manresa i junts vam iniciar un projecte comunitari a la Colònia Vidal de Puig-reig anomenat Vidalia, que encara existeix.

Actualment vivim entre Manresa i Massachusetts, on fa quatre anys em va sorgir l'oportunitat de dirigir una comunitat anomenada Earthdance. És un projecte sense ànim de lucre que està molt relacionat amb els meus interessos professionals i personals. Vivim en un centre enmig del bosc on hi ha sales d'estudi i de dansa i organitzem tot tipus d'activitats; com per exemple tallers de moviment o sessions de ioga i cant, entre d'altres. Com a curiositat, fa poc vaig conèixer el meu pare biològic, que casualment viu a prop d'Earthdance.

Tot i tenir la carrera de Medicina no exerceixo com a metge. Amb el temps m'he orientat cap a projectes comunitaris, culturals i de treball per la pau. Vaig fer un Màster de Mediació de Conflictes a la Universitat de Barcelona i la

cultura catalana em va inspirar molt; especialment la seva història anarquista i amb els anys m'hi vaig implicar, fins al punt de defensar les urnes durant el referèndum de l'1 d'octubre del 2017, i vaig impartir formacions sobre resistència no violenta als Comitès de Defensa de la República (CDR).

Com he comentat abans, vivim entre Manresa i Massachusetts i els nostres fills tenen una escola aquí i una altra allà. Per posar un exemple, el nostre fill gran té dotze anys i aquest any ha començat l'institut a Catalunya, però el següent curs el farà als Estats Units. Ara bé, el nostre objectiu és centrar-nos definitivament a Catalunya i trobar una masia per iniciar un nou projecte orientat a la pau i la comunitat.

Per què reciclem als pobles i ciutats?

Josep M. Macià Roldan, gerent i secretari tècnic del CETIM

Cada dia generem una gran quantitat de brossa com a conseqüència de la vida quotidiana de milions de persones. Per gestionar aquests residus de manera responsable i evitar greus impactes ambientals, les administracions demanen a la ciutadania que separi les deixalles en diferents contenidors, principalment el groc, el blau, el verd i el gris. Aquest sistema de recollida selectiva no és arbitrari, sinó que respon a la necessitat de recuperar materials valuosos, reduir la contaminació i avançar cap a un model de desenvolupament més sostenible.

Reciclar té molts avantatges que sovint no són visibles a curt termini, però que tenen un gran impacte global. Separar correctament la brossa permet reduir la quantitat de residus que acaben als abocadors o són incinerats, processos que generen contaminació del sòl, de l'aire i de l'aigua. A més, el reciclatge ajuda a estalviar recursos naturals com el petroli, la fusta o la sorra, que són limitats i costosos d'extreure. També suposa un estalvi important d'energia, ja que fabricar productes a partir de materials reciclats consumeix menys energia que fer-ho des de matèries primeres noves, i això contribueix a reduir les emissions de gasos d'efecte hivernacle.

El contenidor groc està destinat als envasos lleugers, com ara els plàstics, les llaunes i els brics. Quan aquests residus es recullen, es porten a plantes especialitzades on es classifiquen segons el material. El plàstic es neteja, es tritura i es fon per transformar-lo en nova matèria primera, amb la qual es poden fabricar ampelles, envasos, peces industrials o fins i tot fibres tèxtils. Les llaunes d'alumini i acer també es fonen i es reutilitzen, un procés molt eficient que permet reciclar el metall gairebé indefinidament. Recuperar aquests materials redueix l'ús de petroli i minerals i evita una gran despesa energètica.

El contenidor blau serveix per al paper i el cartró, sempre que estiguin nets i secs. Un cop recollits, aquests residus es transporten a fàbriques papereres, on es barregen amb aigua per obtenir una pasta. En aquest procés s'eliminen les tintes i altres impureses, i la pasta resultant s'utilitza per fabricar nou paper i cartró. Reciclar paper evita la tala d'arbres, redueix el consum d'aigua i energia i contribueix a la conservació dels boscos, que són essencials per absorbir diòxid de carboni i mantenir l'equilibri ecològic.

El contenidor verd està reservat exclusivament al vidre, com ampelles i pots. El vidre té la particularitat que es pot reciclar al cent per cent i tantes vegades com calgui sense perdre qualitat. Després de la recollida, es tritura fins a convertir-lo en petits fragments que es fonen a alta temperatura per fabricar nous envasos. Aquest procés estalvia molta energia i redueix l'extracció d'òxid de silici (sorra), carbonat de sodi (sosa) i òxid de calci (calç), materials naturals necessaris per produir vidre nou.

El contenidor marró acull les restes orgàniques, que es poden aprofitar per produir compost, un adob natural molt útil per a l'agricultura i la jardineria, o biogàs, una font d'energia renovable.

En canvi, els residus no reciclables –contenidor gris– tenen una destinació molt menys sostenible, ja que solen acabar en abocadors o incineradores. Per això és tan important separar bé la brossa i reduir al màxim aquesta darrera fracció de rebuig.

En definitiva, reciclar a la ciutat i al poble és un gest senzill, però fonamental, que beneficia el medi ambient, l'economia i la societat en conjunt. Quan la ciutadania participa activament en la separació dels residus, es contribueix a construir espais més nets, eficients i respectuosos amb el futur dels nostres fills, filles, nets i netes.

 Prensa Comarcal

EL NOSTRE
PAPER

ÉS:

el contingut de qualitat

la llengua

el rigor

la confiança

i el territori

La roca de Canalda i la balma de ca la Rita

Josep Girabal Guitart / Josep M. Mata-Perelló (Geoparc Mundial Unesco de la Catalunya Central)

Parlem en aquesta ocasió d'un paratge excepcional del Solsonès i alhora del Parc Geològic i Miner dels Contraforts del Pirineu, l'anomenada roca de Canalda. Però, en particular, parlarem d'un indret força excepcional: de la balma de ca la Rita, situada a la vorera meridional de la roca de Canalda. Aquest indret es situa per les immediacions de la població de Canalda, del municipi d'Odèn –Solsonès–. La roca de Canalda és un imponent relleu de 1.687 metres, situat als peus del Puig Sobirà (1963 metres), que l'encavalca, una mica més amunt, mitjançant una complexa estructura que esdevé en dos encavalcaments successius, per part del Puig Sobirà sobre la roca de Canalda, una estructura que forma part del Pirineu Meridional, antigament conegut com a Prepirineu.

La roca de Canalda es un important dipòsit de materials detrítics, que formen part de l'anomenat Complex Al·luvial de Berga, que es va anar formant durant el Cenozoic, durant l'Eocè Superior i l'Oligocè Inferior, fa uns 45–30 milions d'anys. Majoritàriament els clastes d'aquests conglomerats són de composició carbonatada i estan cimentats per carbonat càlcic. Dintre de la roca de Canalda s'han originat diferents processos kàrstics, com a conseqüència de la seva composició carbonatada. Hi ha nombroses coves i avencs, com el conegut avenc Montserrat Ubach, situat als peus de la roca de Canalda. Però també s'han originat nombroses balmes, que sovint han tingut un ori-

gen kàrstic, associat a nivells sorrenc, situats entre les roques carbonatades, com es el cas de l'esmentada roca de Canalda. Una d'aquestes formacions és la coneguda com a balma de ca la Rita. Però no és l'única, a prop també hi ha la balma de ca l'Andreu i les anomenades coves dels Morros. La balma de ca la Rita, té unes grans dimensions. De gairebé 150 metres de longitud i 30 metres d'alçada, amb una profunditat de prop de 25 metres. Dintre de la balma obrada, hi ha les restes de la casa i dels corrals, on va viure fins a finals del passat segle la Rita Muntada i Llena, una dona de gran popularitat a la comarca. Al fons de la balma hi ha una surgència d'aigua, de la qual s'abastia la Rita, per al consum i també per regar l'hort.

Nom dels paratges: Balma de ca la Rita, roca de Canalda. Situació: Terme d'Odèn, lleugerament al Nord de l'EMD de Canalda. Situació geològica: La roca de Canalda es troba al Pirineu Meridional, als indrets denominats sovint Prepirineu, sobre el Mantell de Corrimet de les Serres Marginals. Procedència dels nom: La balma de ca la Rita es coneguda així pel nom de la darrera persona que hi va viure fins a finals del passat segle. La roca de Canalda, es coneixia així, per la proximitat al poblament més proper. Materials geològics: Són eminentment conglomerats carbonatats i pertanyen íntegrament a l'era terciària. Els més antics són de l'Eocè Superior, d'una edat d'uns 45–33 milions d'anys enrere; mentre que els més moderns ja són de l'Oligocè Inferior, d'una edat d'uns 33 – 30 milions d'anys. Edat de formació: Es van formar en erosionar-se la serralada pirinenca, prèviament aixecada durant el Cretàcic i el Eocè Mig. Curiositats: La balma obrada de ca la Rita sembla que va ser habitada des de l'antiguitat, però els habitatges més recents van ser construïts a mitjans del segle XIX. Fins a finals del segle XX hi vivia la Rita Montcada, amb una economia de subsistència; els animals que vivien a la balma, els productes de l'hortet i l'aigua de la font.

Quan els límits queden petits: Sant Llorenç de Munt i la serra de l'Obac

Ignasi Cebrian

Sant Llorenç del Munt fent d'horitzó i brúixola del Bages

Entre el Vallès i el Bages, Sant Llorenç del Munt i l'Obac s'alça com un massís que sembla etern. Des de la plana, les cingleres fan d'horitzó i de brúixola. Però, quan t'hi acostes amb ulls de present, l'eternitat s'esberla: l'aigua no hi sobra, els sòls són prims i el bosc mediterrani –tan resilient com vulnerable– viu al límit. A la jornada sobre l'ampliació del Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i de la Serra de l'Obac del passat 20 de desembre, ho vam sentir amb una claredat incòmoda: la capacitat de retenció hídrica és limitada i el canvi climàtic accentua l'estrès, la sequera estructural i els episodis extrems. I tot això passa mentre la pressió d'ús i d'urbanització creix.

En aquest context, parlar d'ampliació del parc natural no és parlar d'un perímetre sobre un mapa. És parlar de funcionalitat ecològica. El treball presentat sobre patrimoni natural, fauna, flora i connectivitat recorden que els corredors biològics que envolten el parc estan tensats: si es trenquen, es trenca la possibilitat mateixa que la vida circuli –fauna, llavors, genètica– per un mosaic mediterrani que depèn de la continuïtat. Els límits actuals no sempre garanteixen la connectivitat real. I els límits administratius

del parc, com tants altres, no han estat dibuixats pensant en conques, aquífers o fluxos biològics. La natura no entén de termes municipals: entén de pendent, d'aigua que s'escola, de ribes que connecten, de biodiversitat, de planes que separen o uneixen. Quan mantenim fronteres rígides, el parc perd capacitat de resposta i el territori perd marge.

A la jornada hi havia propostes concretes, com l'ampliació cap al nord-oest: incorporar espais fluvials, geològics i forestals d'alt valor, i reforçar les connexions amb el Bages. I hi ha consens científic i demanda social. El repte és convertir-los en un full de ruta compartit: prioritzar corredors i zones d'infiltració, integrar l'aigua en tota planificació, evitar noves pressions urbanístiques i d'infraestructures, i coordinar administracions i municipis, perquè la protecció no pot dependre d'una sola mirada. Al final, la pregunta ja no és si cal ampliar, sinó com i quan. Perquè protegir Sant Llorenç i l'Obac –i allò que els connecta amb el país– és, sobretot, un acte de responsabilitat intergeneracional que respon realment a la realitat ecològica i l'emergència climàtica del segle XXI. Els bagencs tenim un parc natural únic, ara més a la vora que mai, i l'hauríem de visibilitzar, ja que forma part de la nostra identitat ecològica.

DAVID REPULLÉS

Jordi Sardans
Fotos: Joan Closas

Cantant masculí de l'espectacle itinerant
Corteo del Cirque du Soleil, del 2015 al 2019
va ser dissenyador gràfic al diari Ara.

Va estudiar a l'Escola de Música de
Navarcles amb el professor Jordi Noguera,
amb qui manté una relació d'amistat i
professional intensa. S'inicia el 2000 amb el
grup Arç Blanc, amb Pau Serra, com a rocker.

El 2001 ingressa al cor Lerania.

Del 2007 al 2019, actua amb La Banda del
Coche Rojo. Del 2012 al 2017, Messengers, fa
música gòspel. Del 2014 al 2019, amb Filferro,
cantaven heats pop mundials en català.

Entre el 2007 i el 2017 va ser professor
de cant a Igualada i Mataró.

És expressiu, inquiet i amb molt talent.

Vas començar tocant la
guitarra o cantant?

Al traster de casa, amb
el meu germà Jordi,
vam trobar unes gui-
tarres que havien estat dels pares i les
vam començar a esgarrapar i tocar de
manera totalment autodidacta. Ell era
esquerrà i jo dretà. Vam començar a
tocar cançons dels Pets, Lax'n Busto,
Nirvana... i ens vam anar definint cap
el heavy metal. De seguida vaig veure
que imitava prou bé i la veu em respo-
nia. Xavi Torres em va dir que m'apun-
tés a cant i li vaig fer cas. Dins la famí-
lia només un avi havia tocat l'acordió.

Quin va ser el teu primer grup mu-
sical?

Just començar cant amb Jordi Nogue-
ras als divuit anys, vaig conèixer el
baixista Pau Serra, que formava part
del grup Arç Blanc, de Sant Llorenç de
Morunys. Era l'any 2000 i em va con-
vidar a anar-hi a cantar i encara actu-
em. Era un grup molt rocker. El local
d'assaig era cutre, petit i fosc. Ideal per
començar. Com que als companys els
agradava com tocava, cada vegada te-
nia més ganes de fer-ho.

Com és que encara estudiis música a
Navarcles, amb Jordi Noguera?

No hem perdut mai el contacte i sem-
pre em posa deures. Des de fa una
pila d'anys estem fent uns cicles sobre
Franz Schubert i li passo notes de veu.
M'ho retorna amb comentaris sobre
l'harmonia. És com una classe online
interactiva i molt interessant. Malgrat
la distància, aprenc moltíssim. Ara que
estic quatre mesos aquí quedem so-
vint, assagem i recuperem les classes.

Quin seria el missatge del heavy me-
tal?

Voler exterioritzar la repressió mitjan-
çant el crit. En el cas d' Arç Blanc la
temàtica era molt nostrada, sobre la

«Quan anàvem per Espanya amb la Banda del Coche Rojo ens rebien amb insults de 'catalanes de mierda'. D'aquest rebuig i odi en sorgeix l'independentisme»

història de Catalunya, amb Guifré el Pilós, els almogàvers, la venjança catalana.

Políticament et consideres independentista?

Sempre m'ha guiat l'experiència pròpia. La família ve de Terol, amb avis d'Andalusia. Quan anàvem per Espanya amb la Banda del Coche Rojo, arreu ens rebien amb insults de «catalanes de mierda». D'aquest rebuig i odi, em pregunto: per què ens tracten així? Et queda dins. Arriba l'1 d'octubre i ens maltracten a cops de porra. Reaccionem amb l'independentisme.

La Banda del Coche Rojo

Què em pots dir de la Banda del Coche Rojo?

Va durar del 2007 fins al 2019, va ser un gran grup de versions i vam voltar arreu. Hi havia Eloi Isern, guitarrista; Albert Subarroca, pianista; Pep Colls, baixista; Josep Basco, bateria, i jo, cantant. Es va crear una gran amistat. Vam fer moltes hores de carretera i el que més m'agradava era la vida amb ells, malgrat les dures condicions dels horaris. Bona part del personal, que sovint anava begut, només ens demanaven «quan ve el discjòquei?».

D'on sorgeix el cor Lerània?

Jordi Noguera dirigia la Coral Sant Jordi de Barcelona fins que se'n va cansar, arran d'un conflicte intern. Una vintena de músics es van escindir per crear el cor Lerània, una forma arcaica de fer referència al drac mort per sant Jordi. Es tractava d'una aranya que se li enfrontava. D'una manera encoberta volien demostrar que estaven en contra de la Coral Sant Jordi. Cada dilluns baixàvem i pujàvem per anar a assajar a l'Escola Costa i Llobera de Sarrià. Actualment encara dura, però com que la majoria som del Bages assagem a casa del Noguera, com

Corteo
vol expressar
com de bonica
és la vida, des
del punt de
vista d'algú
que ja se'n
va

a grup d'amics que tenim un petit cor de cambra. Es fan actuacions arreu de Catalunya. Fan una feina molt meticulosa. Amb el cor cada any fem un concert a l'església de Sant Benet de Bages. Personalment, la pràctica em va servir per posar en valor la teoria que m'havia explicat el director Noguera. A més d'aprendre, m'ho passo bé cantant les músiques de grans compositors com Monteverdi, Mendelssohn, Brahms i Bach.

Com vas entrar en contacte amb els grups de gòspel?

Gràcies a la Laia Boixadós, vam formar els Witte Heaven, amb Enric Alabern i Iris Abancó, pianista. Els altres tres fèiem un trio que cantàvem espirituals negres i vam actuar força a Manresa. Després va ser un quartet, més un bateria i un baix, que va anar creixent fins que es va acabar al cap de quatre anys.

Quan, com i per què vas entrar en el grup Messengers de gòspel?

En conèixer la Laia Badrenas, a través del bon amic Gerard Serra, que eren cosins, ella em va fer entrar com a tenor a Messengers, que liderava Ramon Escalé, director i pianista. Vam actuar a TV3 en el programa Oh

Happy Day i tot el 2014 vam estar de gira. Ens van contractar per amenitzar diversos casaments, però sobretot participàvem en festes majors i festivals. També vam fer concerts en algunes esglésies.

Entremig vas estar amb grups ben diversos musicalment, oi?

Sí. Ho vaig provar tot, sobretot rock: progressiu, heavy metal, que en aquells moments m'apassionava... Vam anar saltant de banda a banda: D'Asimmetry a Gargamel, etc. Era una època del sí a tot. No arribava als assajos perquè estava en molts llocs: van ser anys d'activitat caòtica.

Què em pots dir del teu amic Marc Timón?

Marc Timón és un dels compositors catalans més premiats de la seva generació i dels que més concerts ha fet al Palau de la Música Catalana. Director d'orquestra i intèrpret de piano i del tible en el món de la sardana. Actualment viu a Los Angeles. Combina la composició de música per a cinema, televisió, i musicals i documentals, amb l'obra simfònica, de cambra, coral, moderna i de col·la. És autor d'una Missa funky en menor.

Com vas començar els duets acústics?

Els vaig començar amb Pol Sánchez que és el director de l'Escola de Música d'Igualada, el qual em va proposar de fer-hi de professor de cant. En vaig fer alguns més fins arribar al Filferro, que va ser important per a la meua trajectòria.

Filferro

Com van ser les actuacions amb el grup Filferro?

Va ser l'any 2014 quan vam començar les actuacions amb Gerard Serra, amb qui vam obtenir grans èxits, en territori català. La gràcia va ser que vam saber triar heats del pop mundial que vam traduir al català, amb un afegit audiovisual que va ser la incorporació d'un videoclip a cadascuna de les cançons. Era l'època en què l'independència catalana ens sortia per la boca! Ens va funcionar molt bé sobretot a YouTube. Els fans ens trucaven per participar en festes privades i fins i tot vam intervenir en programes musicals televisius i radiofònics. Vam fer una pila de concerts que van anar de meravella.

Quants CD vas fer i amb quines temàtiques?

Aprofitàvem la gravació d'àudio feta en estudi, que fèiem servir per al vídeo de

promoció. En vam fer amb Filferro, com un extra per als aficionats que venien a veure el concert. Firmàvem els CD per darrere, sobretot arran de sortir a la televisió, ja que la gent ens ho demanava.

Com eren els vostres recitals i on vau actuar?

Eren els ajuntaments els que bàsicament ens contractaven per la festa major i sopars populars. Però en ser un grup reduït també ens sol·licitaven per a festes privades i celebracions d'aniversaris, casaments i fins i tot per a un parell d'enterraments.

Et consideres un artista polifacètic?

Sí. No m'he estancat mai en un sol estil; si no, encara estaria cantant heavy. De seguida que vaig començar amb el gòspel vaig veure que m'interessaven altres estils i amb tots m'hi sentia de gust. També amb la música clàssica. Amb els grups de versions vaig tocar tots els pals, perquè m'hi portava l'expressivitat.

Com es passa del rock i el heavy a la música clàssica?

Com hem comentat, soc polifacètic. Quan m'arribava una proposta sempre m'agradava. Tinc amics que estan contents només fent heavy, però no és el meu cas. Fins i tot recordo un grup de música celta del Renaixement, que ens va portar a fer un concert a Ribadavia. Qualsevol es pot especialitzar, però, si sobre el ventall a cada estètica, hi ha elements nous que ens poden sorprendre i donar al·licients per aprendre més i no quedar-nos estancats.

També vas ser dissenyador gràfic al diari Ara, com hi vas entrar?

Quan vaig entrar a Tot Oci, on vaig estar-hi poc més d'un any, també va començar-hi a treballar l'amic sallentí Àlex Pascual, que al cap de dos mesos va passar al diari Ara i va dir-me que buscaven un altre dissenyador gràfic. Vaig estar-hi uns cinc anys. Fèiem la feina de dissenyar les pàgines de publicitat interna per promocionar el diari: en dèiem d'autopromoció.

Cirque du Soleil

Com és que et van fitxar al Cirque du Soleil, el 2019?

Vaig fer uns primers càstings online

seguint les indicacions de la seva pàgina web i els van agradar. Em van proposar fer-ne de presencials a l'ESMUC de Barcelona, el novembre del 2017. Jo vivia a Vallvidrera i vam quedar que em trucarien. Quan ja me n'havia oblidat, al cap de dos anys, em van telefonar quan els va fallar el cantant de l'espectacle Corteo. Van dir-me que si hi estava interessat, em necessitaven ràpidament. Vaig haver de trencar els compromisos que mantenia i amb vint dies em vaig presentar a Montreal, després que em fessin una última videotrucada de confirmació. Vaig parlar amb la directora artística de Corteo i el líder de la banda –band líder–, que em van dir que m'esperaven. Em vaig acomiadar de tothom i ben content vaig passar tres setmanes assajant tot sol, perquè l'espectacle ja estava de gira pels EUA. Tot seguit m'hi vaig incorporar a Florida.

A més de viatjar molt, com definiries la teva feina dins del grup?

De moment, he estat a 128 ciutats de 20 països diferents. Veure món sempre és meravellós perquè et trobes amb menjars, temperatures, maneres de parlar i de fer diferents. M'ha encantat descobrir el món a través del Cirque du Soleil, perquè abans no m'havia despertat una inquietud, però ara sí. No suportava els aeroports i ara em són familiars. També és molt interessant veure la reacció dels diferents públics.

He arribat a la conclusió que els alemanys són els més extravertits i volen demostrar que l'actuació els ha agradat molt, mentre que als EUA aplaudeixen, s'apaguen els llums i se'n van cap a casa. El dia a dia és atrefegat: dilluns i dimarts són festa, actuem la resta de la setmana, amb tres espectacles els dissabtes i dos els diumenges. En acabar, ens desmaquilleu ràpid i agafem un avió cap a la següent ciutat, mentre els tècnics desmunten i arriben l'endemà, normalment. Pel que fa al grup, soc el cantant i una peça més d'una banda de vuit músics, que és com una miniorquestra, amb dos cantants, noi i noia. Ens toca posar veu a una història molt bonica, com a narradors dels detalls musicals.

T'ha resultat positiu treballar amb gent d'arreu del món?

I tant! Pensa que dins l'espectacle Corteo hi ha 25 nacionalitats diferents, de manera que interactuem amb russos, brasilers, anglesos, japonesos... Coneixem la manera de fer del món. És molt positiu conèixer gent diversa perquè ens porta a veure formes de fer diferents, que ens donen més recursos per entendre les persones. Són situacions que eixamplen el cervell i ens obren a d'altres maneres de pensar.

Quan temps hi portes i en quins espectacles has intervingut?

El circ té una vintena d'espectacles: els que són fixos a ciutats com Las Vegas, on n'hi ha set o vuit. També n'hi ha a Toronto, Berlín i altres ciutats. D'altres som itinerants, ja que estem voltant per ciutats diferents. Un tercer grup va amb la carpa gran: es poden estar dos o tres mesos a cada ciutat. Des de l'empresa estan intentant treure els itinerants ràpids, en considerar que no els surt a compte per les despeses dels transports. Ens han dit que Corteo s'acaba el 21 de juny del 2026, amb una darrera gira als Emirats Àrabs. Si em posen en un altre xou molt bé i si no hauré de tornar-me a buscar la vida! És emocionalment una mica estressant perquè ara només tinc una feina i de cop s'acabarà.

Ara el circ fa un espectacle nou a Tarragona?

Justament la setmana passada un dels

xous itinerants que volten pel món, Ovo, va aterrar a Catalunya i el vaig anar a veure, perquè molts excompans de Corteo hi van anar a parar.

Què em pots dir de l'espectacle Corteo?

Dura des del 2005. Va ser creat pel suís Daniele Finzi Pasca i intenta explicar des de la vida un viatge cap a la mort. És un treball molt poètic i elegant. Ens situa en un llit, on hi ha el pallaso que ha mort i comença el funeral. Mentre van arribant amics i familiars, es des-
perta i explica la seva vida des que era

petit, fent diferents números molt ben lligats amb acróbates i malabaristes, amb la voluntat d'expressar com de bonica és la vida, des del punt de vista d'algú que ja se'n va. Tots hi estem una mica identificats. És una obra que deixa empremta.

Quin paper juga la improvisació en l'espectacle?

Està tot bastant lligat. Anem connectats i el band líder, amb un micròfon ens va codirigint. La improvisació no és fonamental, però sí que hem d'estar

molt atents al que passa dalt de l'escenari, sobretot per omplir els espais al buit que requereixen un mínim d'improvisació.

Com vas viure els anys de pandèmia?

Vaig tenir temps de fer mig any de Corteo, però amb la covid es van aturar les representacions durant dos anys i l'empresa es va declarar en fallida. Nosaltres vam tornar a arrancar el març del 2022 a Croàcia. A casa vaig mirar tantes pel·lícules com vaig poder.

el perfil

David Repullés Fernández va néixer a Manresa el 4 d'agost de 1981. De pares manresans, Josep i M. Filomena, però de famílies procedents de Terol i Andalusia. Professionalment, tots dos eren administratius de Banca Catalana. Té un germà més gran, el Jordi, i un altre de més petit, el Joan. Va estudiar a la Flama fins a vuitè de Bàsica, en què va passar un any al Pius Font i Quer, per acabar fent el batxillerat nocturn i la selectivitat al Lluís de Peguera. Paral·lelament, va fer un curset de socorrisme que li va permetre treballar a les piscines de Vacarisses i Sant Fruitós de Bages. Estudia a l'Escola Superior de Disseny de Sabadell i comença a treballar a l'estudi de Roger Cortès, primer a Artés i després prop de la Ben Plantada, al passeig de Pere III, just a la porta del costat del Gourmet, «que vam dissenyar nosaltres». Quan va anar a viure a Andorra, Repullés va treballar al Tot Oci, una temporada. I del 2015 al 2019 va ser dissenyador gràfic al diari Ara.

Va estudiar a l'Escola de Música de Navarres, des dels divuit anys, solfeig i cant, amb Jordi Noguera. Més endavant, va passar a l'estudi de casa seva i actualment encara hi manté una relació d'amistat i professional. Ha intervingut en moltes bandes musicals, des de l'any 2000, en què es va donar a conèixer amb el grup Arç Blanc, amb Pau Serra, on es va iniciar com a rocker. El 2001 va ingressar al cor de cambra Lerània, del carrer Costa i Llobera de Barcelona. El 2003, a Black Tear, com a guitarrista autodidacte. El 2003, a Witte Heaven. El 2004, a Vacstab. El 2005, a Kryalyda i també a Motto Perpetuo, amb el seu germà Jordi i el Gerard Serra. Del 2005 al 2008, al rock progressiu d'Asimmetry, de Barcelona, i Gargamel. Del 2007 al 2019, a la Banda del Coche Rojo. El 2007, també fa rock progressiu a Ego, amb Eric Rovira i Dani Campos. I també amb el grup Freak Theater, que assajava a l'Aula de Músics, vinculada al Liceu. Del 2012 al 2017, entra a Messengers, de música gòspel. Del 2014 al 2019, a Filferro, on cantaven heats pop mundials en català. Ha pres part en alguns musicals, com A prendre pel sac, amb Lax'n Busto, en un grup teatral amateur, a Centelles, on també hi ha fet bons amics; i a El nom del pare, un musical escrit per

David Sisó i representat a Artés, com a cantant tenor. Entre el 2007 i el 2017 va ser professor de cant a Igualada i Mataró, on treballava Manel Garcia, un dels Messengers, que li va proposar. El 2018, entre d'altres activitats, va fer Maestro amb el Marc Timón, dins d'una orquestra gegant on van fer versions de música electrònica, al Liceu. També va participar en una campanya publicitària sobre benestar animal, en què el van seleccionar per ser la imatge corporativa de Leche Pascual, on feia de granger que cantava a les vaques. El 2017 va passar els càstings per incorporar-se com a cantant al Cirque du Soleil i al cap de dos anys el van contractar per suplir l'anterior, que havia plegat. S'hi estarà fins al juny del 2026. L'1 de juny del 2025 va formar part de Songwriter, un projecte de rock progressiu, sota la direcció de Ramon Escalé, amb què van actuar al Kursaal; una banda de set músics i el cor de gòspel al darrere, amb Repullés a la guitarra acústica i com a veu solista.

cultura

quadern obert

Josep Barés i Soler

Calmet-Kerai, la fotografia com a teràpia

Jordi Estrada

Contribuir a millorar el benestar emocional a través de la fotografia és l'objectiu del concurs Focus Positiu, impulsat per la psicòloga i terapeuta Gemma Calmet i el fotògraf Hasmukh Kerai.

Kerai: Quan el 2013 vaig marxar de Londres vaig ser molt conscient que les coses que em passarien en endavant potser no les tornaria a viure mai més, i aquí és on va començar la necessitat de capturar aquests moments i guardar-ne un record visual. L'interès per la fotografia se'm va desvetllar aleshores. Abans jo no era de fer fotos. La meua vida fins llavors era repetitiva, ordinària. No sentia la necessitat de fer fotos per obtenir-ne un record.

Les meves fotos de Manresa responen a aquesta necessitat de fixar les coses que estic vivint. Si parlem de fototeràpia, el meu punt de partida va ser la covid. A la tarda, en plegant de la feina, si me n'anava a casa, els mitjans de comunicació només difonien notícies horribles, de manera que, abans de pujar al pis, me n'anava a voltar pels carrers, amb la càmera a coll, i també per fer salut. I quan tornava a casa, en comptes de mirar la tele, m'informava de noves tècniques fotogràfiques, mirant el YouTube. I també compartia aquestes fotos per les xarxes socials. Cridaven l'atenció perquè són vistes de Manresa amb una mirada diferent de com ho veieu vosaltres. Igualment, si algú d'aquí va a Londres, farà fotos diferents de les que faig jo. La Gemma em va descobrir a través d'aquestes fotos i va ser llavors que em va presentar la idea de fer aquest concurs.

Calmet: Has dit dues coses que m'han encantat. Una és la consciència de dir «això potser no ho tornaré a viure mai més». I aquesta consciència, pel fet d'anar sempre amb presses, potser l'hem perduda una mica. Tenim tantes possibilitats de fer tantes fotografies que, en comptes d'aturar-nos a decidir què vull retratar, no parem de fer selfies... Vivim la sobreproducció des de la superficialitat. I l'altra cosa és la mirada a l'hora de decidir fer la foto. En el teu cas, quan voltaves per Manresa fent fotos, què et feia decidir on la faries i com?

Kerai: Molts dies era per seguir la llum. Depèn de l'època de l'any, hi ha llocs de Manresa on la llum, quan hi toca, produeix un efecte molt especial. Però si no ens aturem a contemplar-lo, no ens n'adonem. I no parlo de llocs apartats o rebuscats. Hi ha, per exemple, un punt de molt moviment i cèntric, com és la confluència entre l'inici del Passeig i de la carretera de Cardona, en què si et plantes al mig i mires en profunditat, hi ha una època de l'any, cap a mitjans de juliol, en què la posta de sol cau just entre les cases del fons, al mig de la carretera, i crea una llum espectacular. Altres fotos me les inspiraven alguna pel·lícula que havia vist, alguna sèrie, la composició... M'ho prenia com un joc. I mentre esperava per fer la foto no pensava en res més. Després, arribes a casa i la comparteixes.

Hasmukh Kerai i Gemma Calmet (Foto: J. Estrada)

Calmet: La primera cosa que necessitem fer és aquesta parada. És una capacitat que tenim tots, però que no posem prou en pràctica. I de fet penso que ens estem desentrenant d'aturar-nos un moment abans de fer res. Cada cop estem més hiperestimulats, sempre corrent d'aquí cap allà. La primera cosa que necessitem fer és parar i observar què tenim al davant. L'art i la fotografia ens obliguen a fer aquest exercici que després ens aporta benestar. A part de l'aturada, hi ha la focalització i l'apreciar. Potser aquesta mirada positiva de mirar la nostra ciutat, o la nostra vida, amb un punt de curiositat de turista, potser això també és un exercici que ens ajudarà a apreciar la nostra pròpia història, la nostra ciutat... Potser això és el que crida més l'atenció de les teves fotos: el fet de fixar-te en aquells espais en què la gent, per culpa de la quotidianitat, no hi parem atenció.

Kerai: La vida de molta gent és casa seva, la feina i, com a molt, la casa d'algun amic o dels familiars. I quan anem o venim ens desplaçem d'esma, amb el pilot posat, sense pensar. Només ens fixem en els detalls quan sortim

d'aquest circuit, i és llavors quan el nostre cap està més atent, més disposat a captar noves informacions. Hi ha espais de Manresa que, si queden fora dels teus trajectes habituals, ignorem.

Calmet: Abans has parlat de viure la fotografia com un joc. Això vol dir fer fotos sense cap imposició de forma o correcció, provar les coses des d'una mentalitat superoberta i lliure, en què els errors són meravelles que viurem sense esperar un resultat específic.

Kerai: Hi ha qui fa fotografies com a distracció, qui ho fa per fer art i qui vol aconseguir likes i més seguidors i visualitzacions a les xarxes. Això darrer ja és un altre tipus de joc. Jo soc més partidari de promoure la fotografia com un joc saludable que produeix benestar.

Calmet: Quan hi ha excés és perquè no hi ha aturada ni consciència. Del que sigui. Fent fotografies o comprant roba a cabassos. Vivim dins un corrent cultural que ens fa anar molt ràpids i no pensem si allò que acabem de com-

Rubiralla
LIBRERIA
PAPERERIA

C/ Bern 24
08241 Manresa
Tel. 93 873 41 89
www.rubiralla.com
@Rubiralla

EDICIONS
LLIBRES PARCIR
SELECTES

- Àngel Guimerà, 74
- 08241 Manresa
- Tel. 93 873 38 82
- www.parcir.com
- parcir@parcir.com

prar ho necessitem o no. De la mateixa manera, no penses en quina foto estàs fent perquè, si vols, tens la possibilitat de fer-ne cent-cinquanta en un moment. I això fa que ens excedim i l'excés comporta un excés d'ego.

Kerai: Si tens un vincle emocional amb una foto no l'esbombaràs. Si ho fas, li assignes un valor incorrecte. La foto que tu fas a la teva parella, per exemple, és especial. És especial per a tu i la teva parella.

Calmet: Aquestes són les fotos que acabem apreciand... Quan algú ha de marxar de casa a cuitacorrents, què fa? Agafar fotos. Les fotos de l'àlbum familiar. Ningú agafaria una foto falsa, carregada de filtres, que no et representa... A les persones amb qui treballo sovint els poso plans d'acció per corregir els nostres biaixos de pensament. Errors de pensament que, accentuats, comporten malestar. Un d'aquests biaixos clàssics és el pensament negatiu. Les persones tenim més tendència a veure i recordar les coses negatives. Un dels exercicis és el diari de la gratitud. Anotar coses positives del teu dia a dia. Em trobava que hi havia persones que t'ho escrivien i altres que et deien que no els agradava escriure. I un dia, en aquests, els vaig dir que fessin una foto de moments agradables del dia. I llavors em duïen la foto d'un cafè, amb els peus al sofà.... I em vaig dir que podria estar molt bé que tothom pogués fer aquest

exercici. I llavors vaig veure les teves fotos, vaig conèixer la teva història i et vaig proposar d'organitzar aquest concurs de fotografia.

Kerai: Un concurs en què el més important no és la qualitat tècnica, sinó la sensació de benestar que genera. Al capdavant, tot al nostre voltant és fotogràfic. Si comences per casa, hi ha mil detalls. Si surts al carrer, Manresa té el centre històric, la zona de les Bases, el parc de l'Agulla... Hi ha tantes Manreses com mirades de cadascú. De fet, el carrer ve a ser la tercera casa. Quan no ets a casa ni a la feina, ets al carrer. Però cada vegada vivim més aïllats, més tancats. No compartim les nostres experiències amb ningú. D'alguna manera, a través del concurs promovem que hi hagi trobades al llarg de l'any. Ho fem movent l'exposició a llocs diferents: biblioteques, centres cívics, al bar on fem el cafè, on fem el menú al migdia... Són espais quotidians, i a més llocs on anem més experiències compartim.

Calmet: El que és molt interessant, no tant a nivell individual, sinó col·lectiu i social, és que totes les mirades estan posades en la natura, als vincles amb les persones, en la llum, la calma... Veient les fotos t'adones que no hi ha ningú que associï benestar amb objectes de luxe. A les fotos, en comptes de ròlex hi surten paisatges, vaques i fins i tot, per què no?, una plata d'espinacs.

lèxic a la manresana

Tibossot

Jaume Puig

Ara que és temps d'encendre la llar de foc – que al Bages, per cert, anomenem habitualment el foc a terra –, és un bon moment per parlar d'un altre mot caigut en desús, però que manresans d'una certa edat recorden o encara fan servir. L'amic Iscle Selga, bon col·laborador d'aquesta secció, em diu que a casa seva feien servir la paraula tibossot, «ho aplicàvem a qualsevol cosa, sobretot de menjar, que era més grossa i rabassuda que les altres. Per exemple: ostres, mira quin tibossot de carn que m'ha tocat».

L'Iscla em diu que també la fa servir quan posa un tronc molt gruixut a la llar de foc. I aquest és el sentit que recull el Diccionari Alcover-Moll per al mot, que defineix com a «tros de soca o rabassot; cap de biga que es destina a llenya» i que localitza precisament al Bages. L'origen sembla clar que ve de la paraula tibossa, que el diccionari normatiu (DIEC2) defineix com « branca de l'alzina surera que

queda seca a l'arbre, la fusta de la qual es podreix i només en queda el pelagrí, on els ocells solen fer niu». També la recull el Diccionari General de la Llengua Catalana, segons el qual l'etimologia vindria de tibòs (buscall), derivat de tibar.

Podeu fer arribar les vostres aportacions a elpou@elpou.cat o via Twitter, amb l'etiqueta #bagesisme.

Les famílies Cornet i Tuneu a la vinya de Coll Manresa (1901)

J. S. Foto: Lluís G. Cornet Vivar. Arxiu Comarcal del Bages (codi ACBG30-315-N-125)

La fotografia feta per Lluís Gonzaga Cornet Vivar (1856-1928) és una postal familiar en una sortida dominical de dos llinatges emparentats, ja que eren cosins, del sastre Josep Tuneu Cornet, a la dreta de la imatge, amb el porró a la mà, tapat, per poder-se estar una estona quiet, ja que l'exposició fotogràfica tardava uns segons. Porta un vestit a mida de tres peces, amb armilla i llacet de coll, com el seu fill. Al mig de la foto hi ha la filla gran del fotògraf, Assumpció. Assegut sobre un cep petit, amb una aixada, el seu germà Francesc; i davant, al mig, la filla petita, Lluïsa. Les tres dones del centre de la fotografia, amb la seva al mig, Felisa Illa, van vestides de modista amb faldilles llargues, típiques de començaments del segle XX. Amb vestits fets a mida, elegants i amb acabats com les puntes de coixí, deixen clara la diferent classe social de cara a la mainadera, que vesteix amb robes més senzilles i situada en el costat esquerre de la fotografia. Tots estan quietos mirant cap al fotògraf, llevat del nen petit que es va moure i surt desenfocat. El seu cosí, Josep Tuneu, va tenir la sastreria al carrer Sobrerroca fins al 1912, en què la va traslladar al carrer del Born, en un edifici del costat de l'església de Sant Pere Màrtir.

La imatge correspon a la seva vinya emparada de Coll Manresa, a prop de la torre de Santa Caterina. En tenien una altra al sector del Pont Nou. De totes dues, aprofitaven

el raïm per l'elaboració del vi, tant per al consum familiar com per a la venda a la menuda. La mainadera i l'altre noi tenen dos bagots de raïm a les mans. És una de les 60 fotografies en què va retratar els membres de la família, sobretot els seus tres fills jugant i la seva dona. Cornet era un bon retratista i cuidava molt la composició de la imatge. A més de fer les fotografies, les revelava i positivava a casa seva, en un laboratori fotogràfic, entre els carrers Pedregar i Botí. Professionalment va heretar 80 màquines per fer trenats i cordons i una dotzena de telers per fer vetes de cotó. A començaments del segle XX, com a bon emprenedor que era, va incorporar al negoci el ratllat de paper, que servia per fer els llibres de comptabilitat. En va aprendre la tècnica a casa del barceloní Josep Sitjar, que després va ensenyar al seu fill Francesc, que va exercir-lo al llarg de la seva vida. També va inventar una patent d'exploració exclusiva a l'Estat, d'un procediment de fabricació de cintes de cotó, conegut com **percala**. Hiperactiu, va ser sotscaporal del Sometent Armat de Manresa de 1901 a 1909, i regidor del grup Integrista, durant els mandats dels alcaldes Ignasi March Batlles, Maurici Fius i Palà, i Pere Armengou. Catòlic tradicionalista, va formar part de diverses associacions religioses manresanes, com els estanislaus de la Cova. També va organitzar tronades i focs artificials per les festes majors, ja que era un gran aficionat a la pirotècnia.

TEATRE. Joan Morros

Bona anyada teatral

Aquest any 2026 ens portarà molt bon teatre al Kursaal i al Conservatori. Obres com Gegant, amb el Josep M Pou; Kràmig, amb el Biel Duran i l'Anna Moliner; o La Corona d'espines de Josep Maria de Sagarra són els tres primers títols del mes de gener. Però voldria aprofitar aquest espai per recomanar-vos el muntatge Els contrabandistes de llibres, de Delphine Minoui, l'escriptora i periodista francoiriana que l'any 2015 va conèixer un col·lectiu de fotògrafs sirians que recollien llibres després de cada bombardeig. Un muntatge basat en fets reals, que té la periodista Laura Rosel com a protagonista. Una història commovedora, que explora els horrors del conflicte sirí i que podrem veure al Kursaal el divendres 30 de gener.

VINS

Jaume Pont,
sommelier de Setè Cel

Falçó 2024 Vinyes de Castellgalí

Comercialment parlant, la varietat de raïm negre més atractiva és la garnatxa. Les aromes de fruita i flor i la suavitat en boca la fan molt agradable. Hi ha diferents tipus de garnatxa: la tintorera de Yecla, la borruda de la Terra Alta i també la garnatxa Alta. Tot i que, amb matisos diferents, totes tenen la textura sedosa en boca, i les notes de fruita poden ser més fresques o més madures segons el microclima de la zona. Avui presentem el Falçó, la garnatxa negra del Bages. El nostre clima té marcades influències con-

CINEMA. Jordi Casas

El director coreà més prolífic

La ficció coreana viu una edat d'or des de l'èxit de Paràsits als Oscars i d'El joc del calamar a Netflix. La barreja de gèneres i una estètica impecable són trets distintius de directors com Park Chan-wook o Bong Joon-ho. Però hi ha un altre cineasta que, jugant amb la imperfecció i amb converses aparentment banals, s'ha fet un lloc en festivals prestigiosos com Berlín, Canes i Sant Sebastià. Es tracta de Hong Sang-soo, que últimament estrena dues pel·lícules cada any. Cineclub cada temporada sol portar a Manresa algun títol d'aquesta extensa filmografia, com A dalt de tot (2022), La novel·lista i la seva pel·lícula (2022) o Introduction (2021). El proper 18 de gener seguirà la tradició amb *Vora el torrent*, en una sessió a l'Espai Plana de l'Om, a les 18.30 h. Aquest –penúltim– film de Hong Sang-soo va ser premiat a Gijón i Locarno per la interpretació de Kim Min-hee, musa del cineasta, que interpreta una professora de teatre enfrontada a un escàndol a la seva universitat.

ART. Maria Camp

Gener fotogràfic

Parlem de tres exposicions fotogràfiques, en un any en què la fotografia tindrà una forta presència a la ciutat amb la celebració dels cinquanta anys de Foto Art Manresa. De la mà d'aquesta entitat i del Museu de Manresa arriba, com cada dos anys, la mostra de les obres presentades al Premi de Fotografia Memorial Modest Francisco, un certamen en dues categories: tema lliure i El Nen, en què les obres han de ser en blanc i negre i exemptes de tractament digital. Es podrà visitar al Casino, a partir del 16 de gener. La següent proposta forma part del projecte Biblioteques amb DO, que porta la cultura del vi a les biblioteques públiques de Catalunya i cada mes en una comarca i DO diferent. El gener serà al Bages i es tracta de l'exposició *Mirades de vinya*, de Dani Casas. Es podrà visitar fins al 31 de gener a la Biblioteca Ateneu les Bases. I també, fins a final de mes, podem visitar la tercera proposta fotogràfica d'aquest mes: *Bellesa*, de Jessi Padilla. Un treball dedicat a les persones grans, que posa el focus en la seva vida quotidiana i els moments íntims del seu dia a dia. Es pot visitar a l'espai Tercer Segona, de Manresa, amb cita prèvia per whatsapp al 699958190.

tinents, on els canvis tèrmics entre el dia i la nit són molt acusats. Això fa que el vi sigui més fresc, amb una bona expressió varietal de fruites i flors gràcies també a una elaboració acurada. Casualment, també tenim un bon formatge del Bages –Artés– amb el mateix nom, i que amb un polsim de comí de prat per sobre s'entén perfectament amb aquest vi. Falçó vi i Falçó formatge, una perfecta harmonia cent per cent Bages.

Preu de venda: 10 euros

Llibreria Roca

Lluís Virós

Dins del catàleg de patrimoni arquitectònic també hi ha comerços com aquesta llibreria situada en la cantonada del carrer de Sant Miquel i una placeta a l'alçada del carrer de la Sabateria en ple centre antic de la ciutat, en carrers de forta tradició comercial. En aquest indret ja hi havia una farmàcia el 1726, el 1773 es va refer l'edifici, com es veu a la llinda del balcó principal i el 1832 s'hi va posar la llibreria. L'establiment actual sembla un disseny de les primeres dècades del segle XX amb elements entre modernistes i noucentistes.

És de planta quadrada i manté la simetria entre les dues façanes, que tenen una porta central amb aparadors a banda i banda. Cal remarcar l'estructura de fusteria que emmarca els aparadors i les portes així com els artístics elements de ferro forjat que hi ha sobre els rètols antics de vidre. L'estètica de la botiga es completa amb un sòcol de marbre fosc i un sistema de persianes metàl·liques que queden amagades sota els rètols quan s'apugen. A la cantonada hi ha dues plaques decoratives, una de més antiga amb la inscripció "casa fundada en 1824" i una de més nova amb el nom. El catàleg en protegeix la composició i els principals elements com els aparadors, la fusteria i les persianes. En forma part per la seva antiguitat i pels elements estructurals

i decoratius que fan que es consideri una de les llibreries més emblemàtiques de Manresa.

La Roca, avui tancada, tot i les notícies de reobertura d'ara fa un any, era la llibreria en actiu més antiga de Catalunya i Espanya i, probablement, la tercera d'Europa. En començar el segle XVIII el local i la casa eren de l'apotecari Salvador Pujol i es va mantenir amb aquesta funció fins al 1832, quan es va llogar la botiga a l'impressor Pau Roca, amb negoci des de 1824, que la va comprar finalment el 1880. Estava especialitzada en llibres religiosos –fou on s'edità l'obra del missioner sallentí Antoni M. Claret per a Catalunya– i també en llibres ratllats o de comptes i col·leccions de postals que es produïen a la impremta. Es va fer popular a Catalunya en convertir-se en escenari de la telenovel·la Rosa als anys noranta. Hi han treballat quatre generacions de la família.

PER SABER-NE MÉS:

-COMAS, Francesc, Comerços Emblemàtics al centre històric de Manresa, Ajuntament de Manresa, 2019.

-CORNET I ARBOIX, Ramon N., Farmàcies i farmacèutics del segle XIX a Manresa, Obra Cultural de la Caixa d'Estalvis de Manresa, (1988).

-VILA-MASANA, Joan, "Postals de Manresa. Imatges per a la història. Les postals de la Impremta Roca (I) i (II)", Dovella, tardor hivern de 2006, pàg. 39-46.

Llorenç Capdevila

Joaquim Noguero

En primera persona

Sovint ens hem demanat per què, en comptes d'escriure un llibre de memòries com van fer altres deportats, Joaquim Amat-Piniella va optar per deixar constància de l'horror viscut als camps d'extermini nazis a través de l'extraordinària novel·la *KL Reich*. Per què, després que fos alliberat el camp, quan va ser l'hora de complir amb el compromís d'aixecar acta de les atrocitats comeses pel nazisme a fi de combatre el negacionisme que ja preveïen, va optar per la ficció? El cas és que la ficció col·lectivitza el relat i l'allunya del testimoni íntim. I potser és això el que Amat-Piniella pretenia: oferir un testimoni col·lectiu a través d'una novel·la que presenta un retaule de personatges i situacions. Perquè *KL Reich* és només una cara de la moneda. L'altra cara, més íntima, són els poemes de *Les llunyanies*, un recull de setanta-una composicions a través de les quals (aquí sí, en primera persona) l'autor va resseguir, en temps real, el seu periple com a deportat, des de 1940, a la regió de la Mosel·la, tot just capturat, fins al 1946, a Sant Julià de Lòria, un any després de ser alliberat. Lluny de la seva estimada, a qui dedica el llibre, però també lluny de la llibertat, lluny de la humanitat i, en fi, lluny del món, Amat-Piniella expressa – sovint a través del paisatge – com se sent i com espera l'hora de recuperar la llibertat i que es faci justícia.

Vint-i-cinc anys després d'haver-lo publicat per primer cop, l'editor Jaume Huch ha recuperat *Les llunyanies* (L'Albí, 2025). Aquest recull de poemes i *KL Reich* són dos llibres que es complementen i que, tal com reclamava Sam Abrams –autor d'un magnífic pròleg– en la presentació a Manresa de *Les llunyanies* el passat novembre, haurien de publicar-se en un mateix volum, perquè formen part d'un mateix corpus. En el pròleg, Abrams denuncia el presentisme en què viu immersa la literatura catalana actual –el públic, la crítica i l'acadèmia sembla que només s'interessin pel present i, si pot ser, d'autors que siguin joves–, situa *Les llunyanies* com a part essencial d'un tríptic format també per *KL Reich* i el relat «La fam» –inclòs en el recull *Retaule en gris*, Bromera, 2013– i certifica el valor literari del conjunt.

Torsimany

De què parlem quan diem d'algú que és un bon lector? Ho entendrem si acudim a la cita a què estem convidats amb la poesia de Lluís Calderer des que tenim publicat el volum *Incertesa de l'alba* (2025). És la primera vegada que el lector pot encarar-la en bloc, aquesta poesia; un bloc, però, que no és cronològic perquè no ho ha estat mai, quintaessenciada com era de bon inici i contínuament antologada per l'autor mateix.

Calderer és clàssic. La poètica aristotèlica ensenya que per construir una determinada unitat no sols importa que no hi falti cap peça autènticament rellevant i significativa, sinó sobretot que no n'hi sobri cap que creï soroll interpretatiu i ens despisti del que importa. La decantació dels materials per part de Lluís Calderer era, així, contínua. És evident que hauria pogut publicar molt més. També, però, que al llarg dels anys el procés de tria va ser cabdal. No parava de posar-hi tisoires i de passar-hi el ribot. Sabia que la literatura és precisió, que les floritures acaben sent negativament floridura, i que és l'acumulació de petits grans detalls la que al final diu més del que sabíem. La poesia no sols és música, no sols és bellesa, no sols és metre. Pot partir de no-res, forat negre del sentit, i esdevenir mera espoleta del material explosiu o altament inflamable que hi aporta cada lector. El text d'un clàssic, el fan nous contextos. El poema és un teorema verbal: un complex sistema de relacions que proven d'explicar-nos qui som de la forma més senzilla possible. Vet aquí la paradoxa.

Què vol dir ser bon escriptor? Doncs, ser bon lector. Bon lector dels textos d'altri i del llibre del món. El sentit de la literatura no és matar el temps (entretenir-nos), sinó donar-li vida, injectar-hi sentit, fixar-lo per demà. És convertir en essència del temps aquest instant efímer de mentre la pols es mou, en contrast amb el nostre inesgotable delit d'estels.

I és fer-ho gràcies al pacte clos entre la realitat i els signes amb què provem d'explicar-nos. *Incertesa de l'alba* és un llibre ple d'experiència. La que la lletra, feta mapa, aporta al món. La que el món carrega a la lletra quan li dona gust, so, olors, llum i ombres. Som aquest joc de miralls.

Eques Torres

EL CUL DEL POU

VEÏNSACOLLONITS PEL NOU EDIFICI DE LA GENERALITAT

L'entrada de
maquinària pesant
i les voladures fan
témer el pitjor

Quan encara no s'hi ha posat ni la primera pedra, el nou edifici de la Generalitat al turó de Puigcardener ja està aixecant polseguera. L'encaix de la construcció es presenta complicat entre edificis del patrimoni manresà, altres immobles que amenacen ruïna i veïns atemorits perquè el projecte preveu haver d'esberlar el terra fent-hi voladures. Com acostuma a passar en aquests casos, els tècnics han aterrat a Manresa disposats a vendre les obres com un pimpam-pum sense danys colaterals que deixarà la zona de la baixada de la Seu, per una banda, i la via de Sant Ignasi, per l'altra, com un exemple de modernor –un altre més– i integració de construccions de nova planta en un entorn que atresora un dels patrimonis més importants de la ciutat. Però això, és clar, és el que s'albirava sobre plànol abans no hagi començat a treballar cap operari amb un martell pneumàtic sobre els fonaments del nou edifici.

Mentre els veïns estan espantats per l'entrada de maquinària pesant en una zona delicada, l'anomenat Grup de Defensa del Patrimoni s'ha erigit en contra de l'aparcament de 21 places que ha de contenir el nou equipament. Un aparcament VIP –així l'han batejat ells mateixos– que ha d'aflorar de l'esgarrapament de la roca del turó que, temen alguns experts, podria arribar a esquerdar els murs de la Seu i deixar ferides de mort altres construccions. Sobre les possibles destrosses que puguin derivar-se de la construcció del nou edifici, els tècnics de la Generalitat asseguren que s'hi farà front sense problemes. Un pronòstic que costa molt poc de fer quan la cosa encara no està prou empantanegada per corregir les estratègies de construcció d'un edifici amb un emplaçament complicat. Només cal esperar que no estigui tot plegat dat i beneït i s'escoltin les consideracions que fan els ciutadans abans de començar les obres.

Si per any nou vida nova,
manresans, observeu bé
la façana reformada
que ca la Buresa té.
Hi veureu quatre pinacles
que per fi s'han recobrat,
símbol de les quatre barres
i de catalanitat,
que als anys de la dictadura
s'havien enretirat.
Ara amb l'escut de Manresa
i de Sant Jordi, al costat,
dalt de tot de la façana
llueixen amb majestat,
com també lluirà un dia
amb tota la dignitat,
a les portades de premsa
—esperem ben aviat—
el President democràtic
que ha de viure exiliat
per haver entomat el repte
que el poble havia votat.
Benvinguda sigui l'hora,
senyal de normalitat,
que ha de fer que un dia el somni
sigui una realitat.

I un any més tal com pertoca,
descabdello aquesta troca
compartint-vos la nadala
d'un tal Joan Vilamala

NADAL 2025

On aneu amb el cap baix
i amb el cor atribolat?
«Glòria a Déu a les altures
—sentim en la intimitat—
i a la terra pau als homes
que hi posen la voluntat».
No! No és pas vana la lluita
ni és estèril el combat
per un món més digne i lliure,
fruit de la fraternitat,
malgrat que l'odi i les guerres
d'aquest món esbojarrat
ens apoquin l'esperança
de viure amb humanitat.
No malbaratem el somni.
Nadal no és el mercat
que ens aixeca la camisa
prometent felicitat.
Nadal és un crit de vida,
de justícia i llibertat!

Reis express

El caramel de mel que li va impactar al cap, va produir-li un efecte sorprenent. De sobte, no sabia què hi feia allà enmig de tota aquella canalla amb ulls fascinats que cridaven com energúmens. Va deixar-se de la mà d'una nena que el mirava sorpresa i a qui no coneixia de res. Un senyor amb barba blanca i corona guarnit amb trossos de cortina saludava a tort i a dret dalt d'un remolc tunejat amb motius orientals i rodejat de criatures vestides de patge antic que llençaven quantitats ingents de caramels a una massa de gent que xisclava mentre posaven els paraigües al revés per aca-parar-los en la pluja de dolços —Agafa! agafa!, que no te'ls prenguin!—. Al mig de la carrossa hi havia una muntanya de paquets de diferents formes, embolicats amb paper lluent i barat. Curiosament, cap d'ells portava el logotip de l'omnipresent companyia d'e-comerç del somriure fletxat. Això li va fer estrany.

Amb la poca lucidesa que li quedava, el Roc, que tenia el CFGS en Transport i Logística d'UManresa, es va preguntar qui devia ser el cretí que s'havia inventat aquella manera de repartir paquets amb tanta parafernàlia, perquè era evident que era insostenible. L'haurien d'acomiar. Sortia a compte tanta despesa per repartir paquets? També es preguntava si el vestit se l'havia de pagar el treballador o anava a càrrec de l'empresa. Es trobava davant d'un món difícil de desxifrar.

—Deixaran els regals a casa, papa?
—Quins regals?
—Els que vaig demanar a la carta.
—No ho sé, demana-ho als teus pares.

La nena es va posar a plorar i el Roc, incòmode, mirava al voltant per esbrinar si hi havia algú que acompanyés la nena per fer-se'n càrrec. Mirant, mirant, es va fixar en el senyor barbut de la carrossa que, en realitat, no era un home. Les faccions li eren familiars i se'l mirava amb ulls fixos, plens de retrets. Li sonava molt, però no era capaç de reconèixer a la seva ex, que enguany ocupava la quota de gènere en la cavalcada reial. Segurament el caramel tampoc no havia anat a parar al seu cap per casualitat.

Un cop al cap pot donar molts maldecaps, però tot això només ha estat un malson. Aquest any no s'han llançat caramels i no s'hauran de lamentar víctimes. Els voluntaris de la comitiva reial, amablement, han repartit les lllaminadures a les mans, i la filla del Roc se n'ha guardat un parell a la butxaca, tampoc no cal fomentar la càries.

ROSABARREDA, RETALLS DE VIDARECOSITS

Rosa Barreda i Abel és nascuda el 1983, a Manresa, aleshores que el carrer Balmes era als límits de la ciutat. Els seus pares, el Jaume i la Carme, ja eren gent de taller i artesanía, que si l'un era mecànic, l'altra es dedicava al tèxtil. Darrere de tres germans, la Rosa va passar pel Pius, va estudiar Història de l'art i, després de llicenciar-se'n, encara va començar a fer Història. «Recordo que quan vaig enllestir el batxillerat amb la meua germana gran, la Sole, vam fer un viatge a Florència. Va ser una epifania... El goig de l'estètica, el desig de mirar!» Però en realitat no se sentia cridada per la recerca ni tampoc per la docència. I abans d'acabar la universitat ja va encetar el seu trajecte laboral al departament tèxtil de Carrefour per passar a l'Abacus i encara al bus turístic. Entremig, l'experiència d'un pla ocupacional per encarar la museologia del Museu d'Artés. Decididament no s'hi troba i aterrarà un bon grapat d'anys al supermercat Condis del carrer de Sant Cristòfol. «Aquells anys vaig fer de tot! Treballava per viure amb independència i passar-me-la bé, per viatjar, per sopar quan volia fora de casa... i sobretot per disfrutar!». Però ja ha estat dit que hi ha d'haver un temps per a cada cosa i la Rosa, quan s'acosta a la trentena, nota un regust de buidor. «Tot allò ja no m'omplia i, per sort, la meua mare em va suggerir de recuperar la costura». Dit i fet, comença a prendre classes de patronatge amb la Núria Batlló, a Navàs, on tenia escola de costura. «I va ser un redescobrimen-

tu una sacrificada...». El cas és que en el seu pas pel supermercat ha anat perdent la timidesa a canvi d'un punt de desvergonyiment i, envalentida, l'any 2015 plega, compatibilitza l'atur i es fa autònoma. «I encara avui cuso i m'encanta cosir, perquè les possibilitats creatives són infinites. No deixes mai d'aprendre i fins et permet l'evasió. Una meravella!». Això sí, la Rosa s'ha especialitzat a fer bosses i bossetes, «i la meua professora de costura encara no es creu que treballo sense patrons!». Tot un caràcter, si de primer treballava a casa mateix, des de fa dos anys participa del projecte municipal d'artesanía Artífex, que li permet tenir un espai al local de la Plana de l'Om per al seu taller, Amacdhistèria. «Al principi no m'hi volia presentar, ja m'anava bé treballar des de casa, però al final vaig fer el pas i n'estic molt contenta!» Superada l'època d'anar a fires i firetes, avui els seus treballs són presents a botigues d'arreu de Catalunya –i fins més enllà i tot. Però a ella el que més li agrada és cosir i cosir, sumar retalls i pedaços, que són retalls de vida. Cosir i vendre a la Plana de l'Om, al costat de la Marta Camps –joieria de pedres– i del taller ocupacional d'Ampans, lligat amb el restaurant del Canonge. «I sé que això té un sostre de quatre o cinc anys, però aleshores ja rumiaré per on les enfilo» Resolta i positiva, encara us afegeix: «Al capdavant estic contenta –i és bo estar content, perquè totes les opcions són vàlides i tots fem el que podem». I és que la Rosa us encomana una bona dosi d'optimisme i, si us vaga, us la posa en una bossa acolorida per tal d'encarar amb tot l'entusiasme aquest any que comencem.

lla nevada, malgrat que aquell dia evidentment a Manresa no hi va nevar. De fet no és l'única vegada que l'escriptor més conegut de la nostra ciutat és víctima de les malifetes de la IA, ja que, com s'explicava en la secció Gags bruts de la revista d'octubre, en el thriller cinematogràfic realitzat per un grup d'alumnes del Centre de Normalització Lingüística Montserrat, dins el projecte Manresa Fosca, es mostra com durant la nit algú ha decapitat l'escultura de l'Amat-Piniella i algú ha tacat amb pintura negra el cap de l'escriptor al mural del carrer de la Mel. Que consti que no dono pas idees a cap brètol descontrolat. Seria imperdonable.

PEREIIIENSFELICITA

És un fet que la intel·ligència artificial ha irromput en tots els àmbits de la nostra vida. Un d'aquests és el de les felicitacions de Nadal que ens arriben per les xarxes. I una de les que ha circulat força per Manresa és obra de Pius X Cisa i ens presenta el nostre estimat rei Pere III baixant del seu pedestal del final del primer tram del Passeig i desitjant-nos «Bones festes».

LANOIADEL'ACOLLIDA TAMBÉ

L'Espai 1552, al costat del teatre Conservatori, llueix al davant l'escultura de Ramon Oms que amb el nom de l'Acollida mostra una porta mig oberta amb una noia a una banda del llindar. Doncs bé, aquesta noia també ens ha felicitat les festes a molts manresans, d'una manera ben nadalenca, en una altra mostra del que es pot aconseguir amb la IA. El vídeo també és obra de l'amic Pius X Cisa.

PASTORETSITINERANTS

Com ja us vaig explicar fa dos anys, a una colla de gent vinculada al barri vell li va semblar de fer una activitat nadalenca i van començar a organitzar un cercatasques amb escenes dels Pas-

torets. La iniciativa s'ha anat repetint i el nom no enganya, són uns Pastorets itinerants, en diuen Folch i Birres, aquest any es va fer el 19 de desembre i l'itinerari, segons podeu veure en el cartell, va ser aquest: Til·lers, Alzina, Pardal, Graner, Garitu, Santa Rita i Plácido. Al cartell també hi havia un recordatori final: «Porta el teu got».

UNAMERDADEBUGADA

I per acabar, una merda de bugada, i mai millor dit, que em fa arribar un altre lector perspicaz. Com es pot apreciar a la foto, es tracta d'una merda punxada –per dir-ho a la manresana– amb un escuradents. La foto la va fer el divendres dia 12, a la vorera que hi ha davant el Col·legi Pare Algué, a la banda que dona a la plaça de Sant Jordi. No es pot negar que l'autor de l'afegitó s'hi va lluir, amb un text escrupolosament presentat, que diu així: «una vega un pobre gos/al carrer es va cagar/i del seu amo fastigós/el seu retrat va deixar». Molt ben dit.

EL SEU
EUROPEU

EL
DEBUT

EL SEU
MUNDI

Una història de guerra

COSSOS SANTS

el retorn

EL SEU
EUROPEU

EL
DEBUT

EL SEU
MUNDI

EL SEU
MUNDI

EL SEU
MUNDI

Disponible a les edicions 22, 24, 26 i 31 de gener a les 20.00 h.
El dia 23 de gener i el dia 30 a les 18 h.

www.22.cat
www.24.cat
www.26.cat
www.31.cat

4,95€

24h Pàrquing La Seu Centre

Aparca i gaudeix

Manresa
+ BENPARIDA!